

aal 1: 50,000

f uur gaans

landsche mijlen

HUISSEN

Historische Kring Bemmel

Kringblad

Jaargang 25, nr 2.

Mei 2015

— Straat- en Kunstweg.

— Gemeene weg.

— Dijk.

— Voetpad.

+ Kerk & Molen.

— Granscheiding der Kuststade, Gemeenten Bemmel en Ressen.

Historische Kring Bemmeler

Uitgave ten behoeve van de leden, jaargang 25 no 2
DATA DRUK Ede
ISSN 1384-9271

Inhoudsopgave:

Blz.

Woord van de voorzitter	1
De EKV in de oorlog	2
Dagboek van Dina Knipping	6
Het Manneneiland	14
Oorlogsslachtoffers in Bemmeler-Haalteren-Ressen	22
Fort Pannerden, de soldaten van	25
Eef Damen en Prins Bernhard	26
Rectificaties bij vorige foto's	29
De vrijwilligers, rectificatie bij de foto	30
De Narrenspiegel, Henk van Gend	32
Internetwetenswaardigheden	39
Op vakantie met de fam. Van Egenschot	40
Bestuursmededelingen	43
Van Huus Uut	44
Kinkelenburg, tentoonstelling van zijn historie	51
Huisman, een Bemmeler postbode	52
Een dorpswandeling	55
Nieuwe (streek) boeken	56
De Luisterkei bij de Woerd	58
Pax Christi en Bemmeler	60

Dit is de tweeënzeventigste uitgave van het Kringblad.

Het voornemen bestaat om het volgende nummer in september 2015 te laten verschijnen.

Kopij voor dit nummer is welkom en kan bij de redactieleden of bij het secretariaat worden ingeleverd. (Voor de gegevens zie achter in dit blad.)

Als uiterste datum voor het inleveren van de kopij willen wij graag
1 augustus 2015 aanhouden. red.

Van de voorzitter

Op het moment dat ik dit schrijf is het Pasen, een kerkelijk feest, maar ook het begin van de lente en van een nieuw leven. De winterjas gaat de kast in en we maken plannen voor de vakantie voor komende zomer. Er wordt grote schoonmaak gehouden in huis en tuin, weliswaar niet meer zoals vroeger, maar aan alles wordt een fris nieuw gezicht gegeven.

Als kring houden we ook een grote "schoonmaak" door het documenteren van al onze boeken en objecten, het verbeteren van de website, het vastleggen van alle verzamelde foto's en het ordenen van de krantenknipsels. Veel van onze vrijwilligers zetten die gegevens in ADLIB en hebben daar bijna een dagtaak aan.

We hebben voor bovengenoemde activiteiten nog wel wat mensen nodig. Vooral de archeologie en genealogie kunnen wel wat extra menskracht gebruiken. Ook voor coördinerende taken zijn vrijwilligers altijd welkom. Mocht u hiervoor interesse hebben, of voor een bestuursfunctie, laat het ons weten.

Op 4 mei herdenken we onze gevallen en op 5 mei vieren we de bevrijding. Daarbij is het dit jaar 70 jaar geleden dat we bevrijd werden, en tevens 75 jaar dat WOII is begonnen. Dat herdenken doen we op allerlei manieren. Zo zijn er de luisterkeien die van Normandië tot Berlijn liggen en de aandacht vestigen op lokale situaties in die tijd en op dat moment. Deze 'Liberation Route' heeft er weer een steen bij, dit keer in Ressen. Op initiatief van het RBT KAN hebben de gemeente, de HKB en Landwinkel De Woerd zich hiervoor ingezet. De steen vertelt over de voedselvoorziening in die tijd.

Aan onze lokale historie wordt ook vorm gegeven door middel van panelen, die vanaf medio april geplaatst worden op verschillende locaties in Bemmelen. Op de panelen staan foto's van panden en gebeurtenissen in de omgeving. Er komen 6 van deze panelen. Later meer hierover.

Ook de gebruikelijke activiteiten krijgen dit jaar weer een plaats, zoals de lezingen, de excursie en de filmavond. Op de 2de zondag in september is het Open Monumentendag met als thema 'Oude ambachten'. Beoefent u een oud ambacht of weet u iemand die bij wijze van spreken bezembinder of pottenbakker is, dan vernemen we dat graag.

Al met al is er veel te doen en dat doen we graag met u samen. Veel leesplezier met dit Kringblad.

Gijs Bouwman.

De EKV tijdens de oorlogsjaren

René Haegens

Op 28 april 1925 werd door een aantal ontevreden leden van de Veiling Vereniging Oost Betuwe (VVON) een nieuwe vereniging opgericht: de Elster Kwekers Veiling (EKV). Vanaf 1933 hadden ze een eigen veiling aan de Stationsweg in Ressen.

Tot de herfst van 1944 had de EKV nog niet al te veel gemerkt van de oorlog. De aanvoer van fruit ging aanvankelijk gewoon door. Zo verdubbelde de hoeveelheid aangevoerde kersen in 1941 tot 750.000 kg. Er werd in dat jaar zelfs een recordomzet behaald van 1 miljoen gulden en ook de winst (24.500 gulden) was weer wat hoger dan het jaar ervoor. De enige problemen hadden te maken met het transport: er waren geen spoorwagons en veel auto's werden gevorderd. Ook het benzinevraagstuk werd steeds nijpender.

Strengere regels

In 1942 kreeg de veiling te maken met verplichte export naar Duitsland. Veel fruit van goede kwaliteit moest naar de oosterburen en naar de Wehrmacht. Maar dat werd zoveel mogelijk tegengewerkt: 'Hoewel onze administratie altijd correct is geweest, klopte deze in die tijd geheel niet met de werkelijkheid', aldus meldt het bestuur. 'Wij hadden in die tijd een krachtige steun aan Th. van Alst uit Gendt, die in hoofdzaak voor de expeditie was. Wanneer hij in het begin van de week een wenk kreeg niet zo precies op kwaliteit en gewicht te letten, dan teerde hij daar de hele week op.' Toen de Duitsers merkten dat ze aanmerkelijk minder fruit kregen dan berekend, zorgden ze voor steeds strengere regels. Maar tussen de strenge voorschriften die uit Den Haag kwamen, was vaak een fingerwijzing te zien die een andere kant op wees.

Ondanks de slechte fruitoogst in 1943 werd toch nog een winst behaald van: 44.819 gulden. Het bestuur zorgde tevens voor de vorming van een stille reserve 'die wij aan de moffen hadden ontstolen.'

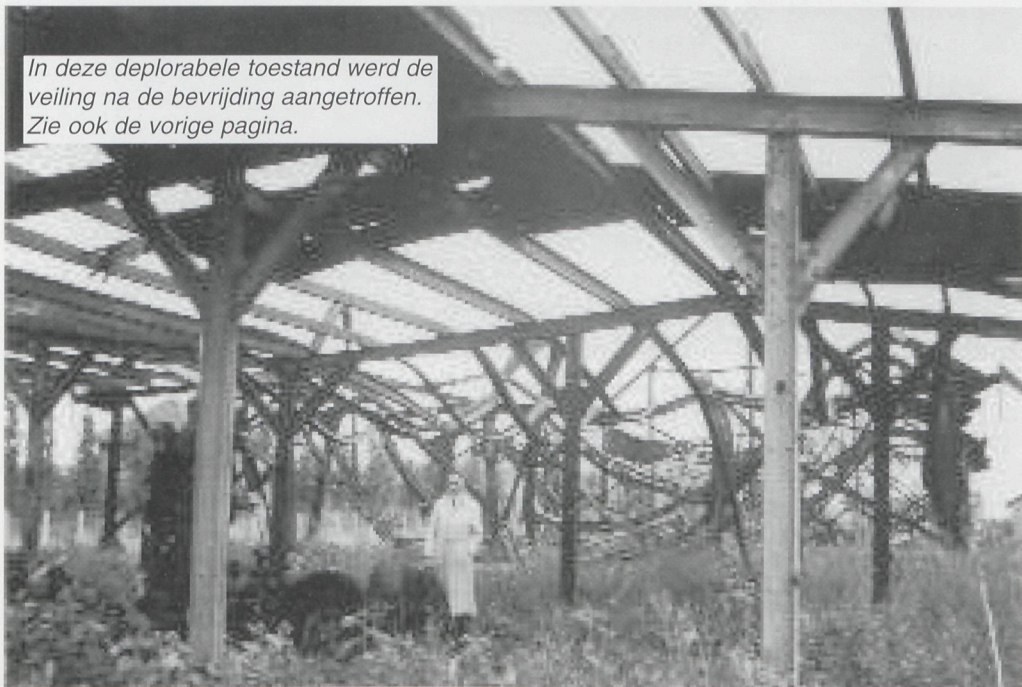
Valse 'Ausweis'

Het boekjaar 1944 werd halverwege afgebroken. Tot de 17e september werd er nog geveild, al verslechterden de omstandigheden ook in de dagen ervoor steeds verder. Er kwam gebrek aan transportmiddelen en het luchtgevaar veroorzaakte telkens stagnatie. Zo werd bij een luchtaanval het paard van voerman R.L. Cornelissen uit Gendt die juist van de veiling huiswaarts keerde, doodgeschoten. Een van de begeleiders liet ook het leven.

Waar het bij de EKV niet aan ontbrak, was personeel. Men had in de loop van de oorlog nogal wat mensen aangenomen die daarmee een 'Ausweis' (een soort werkvergunning) kregen, waardoor ze niet gedwongen tewerkgesteld werden in Duitsland. Omdat de meeste Ausweisen van een vals stempel en handtekening waren voorzien, bleef het altijd een risico. Zo moest half augustus Jan Janssen die op het kantoor van de veiling werkte, plotseling zijn werk in de steek laten en in de buurt onderduiken.

In de laatste week voor de invasie werd er nog veel fruit aangevoerd in verband met een hevige storm die de Betuwe teisterde. Maar vanaf 17 september kwam de veiling geheel stil te liggen. Directeur P.H. Evers en boekhouder G.W. Koenders zagen kans om nog even in Ressen te blijven, maar op 19 september werden ze met hun gezinnen uit huis verjaagd, waardoor ze elders een onderkomen moesten zoeken.

In deze deplorabele toestand werd de veiling na de bevrijding aangetroffen. Zie ook de vorige pagina.

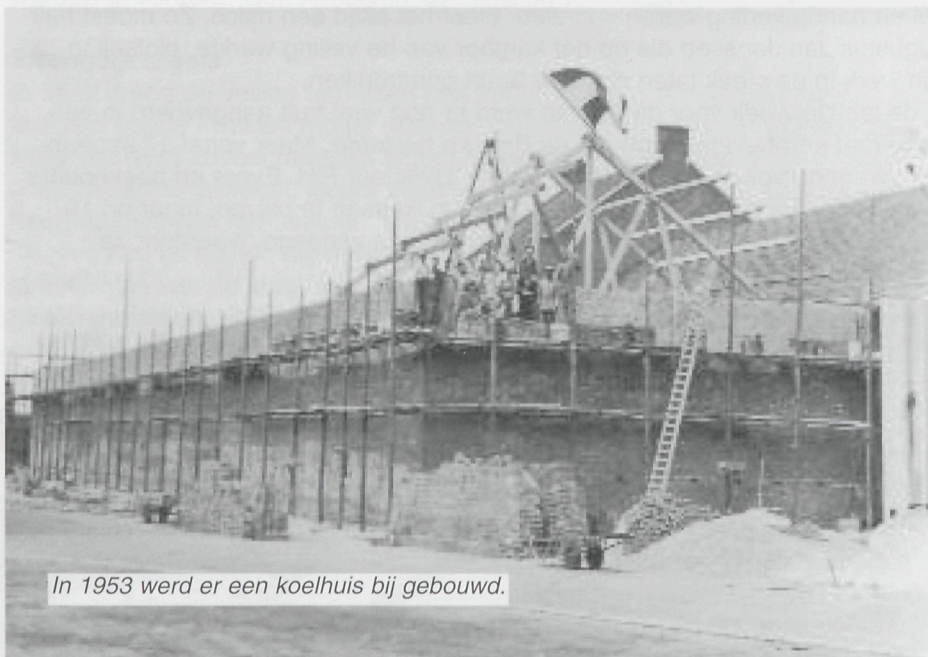

Plundering

Voordat de Duitsers zich definitief terugtrokken voor de geallieerden, staken ze op 20 september het veilingcomplex in brand. Alle gebouwen en de hele administratie gingen verloren.

Toen de directeur op 26 september erin slaagde om terug te keren naar Ressen, trof hij enkel ruïnes aan. Alleen de brandkast waarin een aanzienlijke hoeveelheid geld was opgeborgen, hadden de Duitsers niet meer op tijd kunnen openen. De brandkast is overigens later door Amerikaanse soldaten geplunderd!

Evers en Koenders slaagden erin om samen met enkele mensen van het loodspersoneel een deel van het fruit dat in de omgeving nog aan de bomen hing, te verzamelen en via de Nijmeegse Veiling af te voeren. In totaal werden op die manier nog 220.000 kilo fruit gered, waarvoor bij terugkomst ruim 53.000 gulden werd uitbetaald.

In 1953 werd er een koelhuis bij gebouwd.

Herbouwplannen

In de wintermaanden die volgden, werden plannen gesmeed voor de herbouw van de veiling. Aan Estourgie, gemeentearchitect in Bemmelen die zich in Nijmegen bevond, werd opdracht gegeven om de plannen vast uit te werken. Omdat die architect gaandeweg te zeer in beslag werd genomen door zijn gemeentelijke werk, legde men contact met iemand uit Berg en Dal. Maar dat bleek een 'groot doch eigenwijs figuur' te zijn. Zijn ontwerp werd afgekeurd

en de man vertrok daarna zonder zijn opdrachtgevers op de hoogte te stellen, naar Afrika. Het duurde door alle problemen tot begin 1946 voordat de aanbesteding van de nieuwbouw kon plaatsvinden.

Op 28 november 1946 werden de veiling- en emballageloods, en de kantoor-gebouwen met kantine en veilinghal officieel in gebruik genomen. 'De avond werd in feestelijke stemming doorgebracht, waarbij menig glaasje werd gedronken en alles netjes en ordelijk verliep.'

Na fusies met Ressen, Nijmegen, Elst en Huissen verhuisde de veiling in 1974 naar het industrieterrein Bemmels-Huissen. De gebouwen bleven tot 2010 als veiling in gebruik.

Voor dit artikel werd onder meer gebruik gemaakt van het in 1950 uitgegeven 'Gedenkschrift Jubileum E.K.V.'

Zo zag het complex van de Elster Kwekers Veiling er in 1950 uit.

Onderaan zien we het spoor tussen Nijmegen (links) en Arnhem (rechts).

Rechtsonder is de overweg te zien. Het station ligt helemaal rechtsonder, maar is helaas net niet meer op de foto zichtbaar.

Wel is te zien het aftakspoor dat rechtstreeks de veilinghal in gaat. Het Betuwse fruit werd per trein door heel Nederland, maar ook tot ver daarbuiten vervoerd.

Links in het midden zien we de Fruterna, een fabriek waar o.a. vruchtenwijnen werden gemaakt, maar ook de welbekende vierkante snoepjes de "Frutella's."

Fragmenten uit het dagboek van Dina Knipping, deel 3

Astrid van Abel

Dina Knipping werd geboren in Bommel op 5 juli 1920 als oudste dochter van Toon Knipping en San Knipping-Lintsen. Ze had twee broers en twee zussen: Jan, Riet, Annie en Ab. Op 24 september 1946 trouwde ze met Thé Rutgers (geboren op 11 september 1909, overleden 13 januari 1999). Ze kregen samen 6 kinderen: Hans, Paul, Lidwien en Vincent, Rudi en Donny. Tijdens de oorlog woonde Dina nog in het ouderlijk huis (Plak 345), maar na haar trouwen verhuisde ze naar het Kattenleger. Later woonde ze met haar gezin op De Plak, terwijl ze de laatste jaren van haar leven doorbracht in een seniorenflat aan de Kloosterplaats. Dina overleed op 22 februari 2002. In september 1944 moest ze met haar ouders en haar broers en zussen evacueren. Het gezin kreeg na enige omzwervingen uiteindelijk onderdak in de RK Meisjesschool in Puiflijk. Daar begon Dina met het schrijven van een dagboek.

Dinsdag 2 januari 1944

*De worst is klaar, jonge
jonge, wat fijn. Hij zal best
smaken. Gisteren zijn ze
allemaal schaatsen geweest
hier vlakbij. Het was er ook
heerlijk weer voor.*

*Vanavond gaat om 8 uur het
licht aan. Vader en Moeder
maken bij het pieterige licht-
je een dutje en ik, ik ben
weer gelukkig geworden
vanmiddag met een brief die
Wim van Huet meebracht.*

*Hij was de 10e december al
geschreven, dus deze keer
lang onderweg geweest.*

*Maar ik was er toch niet
minder blij om. Er zijn weer
verscheidene vliegbommen
overgekomen. Die heeft de*

*mof toch schijnbaar nog wel genoeg. Ik ga nog wat naaien en dan bidden en
naar bed.*

Welterusten lieve Thé.

Zaterdag 6 januari 1945, Driekoningen

Deze dag is wel een angstige en lange dag geweest. Lena kwam vanmorgen of ik vanmiddag mee naar Druten wou gaan om boodschappen te doen. Dat was dan goed. Wij gingen om 12 uur eten en we wilden net bidden toen er heel laag 'n vliegende bom aankwam en.... meteen 'n slag. Alle ruiten er uit en 'n gerinkel en gerammel. Je zag 'n hele rookwolk buiten. Foei, foei was dat even schrikken. Hij is hier gevallen in Puiflijk. De Rode Kruisauto's waren direct gereed en vlak bij ons kwamen al die gewonden aanlopen. Kinderen en oude mensen, het was zo naar om te zien. Gelukkig zijn er geen doden, maar er werden wel 3 auto's met gewonden weggebracht. Waar dat verfoeide ding gevallen is heeft het bar de boel beschadigd. De huizen zijn ook onbewoonbaar geworden. Overal in Puiflijk zijn de ramen wel stuk en de pannen verschoven. Maar O.L.H. heeft ons toch weer goed bewaard.

Zondag 7 januari 1945

We zijn in de kapel naar het lof geweest. Dat is fijn dichtbij en daar kun je zo goed bidden. Tegen 3 uur zijn moeder en ik naar Kol geweest. Die juffrouw verwacht 'n baby en dan moet ze iemand in huis hebben. Nu was die man hier geweest en moet ik die toch maar helpen, het zou wel over 14 dagen worden. Ze hadden twee lieve kinderen en ik denk wel dat ik het klaar zal spelen. Het zijn heel goede mensen. We gingen heel blij naar huis met een grote buil tabak voor vader en ... 'n pond goede boter. Dat was nog 'ns feest. We hebben ten minste heerlijk brood gegeten.

Om 7 uur ben ik melk wezen halen en daarna nog even naar Moeke geweest. Het was daar zo gezellig. Er zaten Tommy's, wat hebben we gelachen. Om 9 uur ben ik met Moeke, die dan naar de kelder gaat, weer naar huis gegaan. En het sneeuwde met geweld en nu zit ik te schrijven.

Maandag 8 januari 1945

De wasch is klaar gekomen, dus dat zit er al weer voor 'n week op. Er ligt 'n heel pak sneeuw en de lucht is nog dik en zo grijs, er kan nog heel wat komen. Wel 'n mooi gezicht maar owee als het gaat dooien. Wim Peters bracht mij 'n dikke brief van m'n liefste, wat was ik gelukkig. Hij zit nu in Ressen.

Donderdag 11 januari 1945

Het is nu 8 uur en we hebben Peter op bezoek, 'n soldaat en hij vindt het hier zo fijn. Hij ligt in de school vlak tegenover ons en heeft het goed bij ons naar de zin. Vader is zojuist naar M.v.H. geweest en heeft iets van het Rode Kruis gekregen. 2 Schorten, 1 mantel en 'n jekk, voor mij was 1 schort bedoeld en de mantel. Nu kan ik mijn zondagse mantel ten minste 'n beetje sparen.

Zondag 14 januari 1945

Het is nu kwart over 8 en we zitten juist naar de berichten te luisteren. Ze waren zeer goed. De Engelsen hebben ook weer 'n dorpje in Nederland veroverd, Geelkerken bij Sittard.

En nu het is bijna 9 uur. Vader en moeder doen 'n dutje bij de kachel. Riet is met Cor mee naar van Dongen, Annie zit te lezen, Ab is naar Herman en kan ook ieder ogenblik thuiskomen. En ik, ik zit met mijn gedachten in Bemmeltoen we nog op de Plak zo gezellig hadden. Maar we zullen maar hopen dat na deze tijd een andere komt.

Maandag 15 januari 1945

Het is aan 't dooien maar toch niet hard. De wasch is weer gedaan en Annie gaat vanmiddag de zuster helpen met karnen en ze bracht warempel 'n fijn stukje boter mee. Dat was iets van die goede zuster Moneta. Dat is 'n bovenste beste.

Vanmiddag heb ik de boodschappen gehaald want de bonnekes waren weer geldig en dan moet je er maar bij zijn. 10-2-1945:

10 Febr. 1945
met Lena om een 1 gulden gewed
zij zegt voor Mei weer in B. 1945.
En ik zeg in de Mei maand

'Met Lena om 1 gulden gewed. Zij zegt: vóór mei weer in Bommel en ik zeg in de meimaand.'

Woensdag 17 januari 1945

Bij Jansen in Afferden geweest, dat was me daar een huishouden; 9 kinders. Voor één moest ik een jasje met 'n hoedje maken. Ik heb het meegenomen want het is niet klaar gekomen.

Toen ik naar huis reed kwam er nog weer zoo'n akelige vliegbom over. Hij zwiepte heen en weer en in eens 'n grote vlam en pats, daar was hij gevallen, niet ver weg. Er kwam 'n man achter mij op die zei al: "Hij ligt weer in Puiflijk vlak bij de kerk. Ik zat vol angst op de fiets, maar het bleek toch dat hij in 't veld terecht was gekomen en geen ongelukken.

Zondag 21 januari 1945

In de nieuwe betrekking is het me nou niet zo best bevallen. Het is alles nog zo vreemd en je weet niets te vinden, maar afijn ik zal maar het beste hopen. Maar 14 dagen duurt anders wel lang. Er komt ook weer 'n vliegbom om 10 uur.

Woensdag 24 januari 1945

Hoera, een brief! Toen ik thuis kwam vroeg Annie al een paar keer hoe laat of 't was. En daar stond hij warempel voor de klok, wat een feest. En je schreef van verlof. Misschien zaterdag, als dat ook eens gebeurde. O, ik verlang zo naar je, wat zal ik gelukkig zijn als ik weer gauw in je goedige blauwe ogen mag kijken mijn lieveling in Lent, een rustigen nacht van je innig liefhebbende Dien.

Woensdag 31 januari 1945

Vandaag is Beatrix jarig, ze wordt er al 7. Peter was er weer, die was naar Brussel geweest en heeft hij voor ons allen toch 'n souvenir meegebracht. Vader, Jan en Ab kregen ieder 2 doosjes sigaretten. Annie en ik 'n mooi doosje met 2 fijne zakdoekjes en Riet 'n heel mooi armbandje en 'n flesje parfum. En moeder kreeg chocola.

Vrijdag 3 februari 1945

Maria Lichtmis, ja moeder Maria laat uw licht maar eens schijnen over de duistere wereld die het zo hard te verduren heeft. Er zijn vannacht en vanmorgen ik geloof nog nooit zoveel vliegende bommen overgekomen en ze vallen allemaal dicht in de buurt.

Zondag 4 februari 1945

Wat een blijdschap is er in mij. Toen ik gisteravond thuis kwam zag ik van verre zijn bekende fiets al staan. Wat een blij weerzien en wat was ik gelukkig. We zullen weer een paar gezellige daagjes doorbrengen. Als ten minste de vliegbommen wat uit blijven.

Woensdag 7 februari 1945

Wat is het nu toch vreemd. Hij is weer weg. O, veel te gauw waren die dagen voorbij. Mijn lieveling ik vind deze keer je vertrek nog erger dan voor 2 maanden terug. Je bent iedere minuut bij me en ik verlang zo naar Bommel. Alleen dat je dan eens wat vaker bij ons bent. We waren zo juist aan 't bidden en ook nu nog zijn er ontzettend veel vliegtuigen in de lucht en in de verte zijn ze heel erg aan 't schieten.

Donderdag 8 februari 1945.

Bij Kol naaien geweest en daar hebben we ook van de radio gehoord dat de

Canadezen 'n offensief begonnen zijn bij Nijmegen Duitschland in. De vliegtuigen die gisteravond over kwamen zijn bij Kleef en Goch geweest.

Zaterdag 10 februari 1945

Met Lena om 1 gulden gewed; zij zegt voor mei weer in Bemmel en ik zeg: in de meimaand.

Maandag 12 februari 1945

Jan komt juist weer terug van Heumen. Ze maakten het heel goed, want daar zijn ze van mening dat de oorlog voor hun is geëindigd. De Engelsen zijn daar opgerukt en hebben Mook-Middelaar, Ottersum en Gennep bevrijd. Maar in Nijmegen vallen nog granaten en ze zijn daar ook al zover door getrokken.

Het Militair Gezag meldt op 17 april 1945 aan Thé Rutgers dat hij een pas kan ophalen om terug te keren naar Lent.

MILITAIR GEZAG
(NETHERLAND MILITARY AUTHORITY)

Commissariaat „Betuwe”
(Commissioner for „the Island”)

17 April 1945.

Hierdoor deel ik u mede dat u zich voor de terugkeer naar Lent
niet wendt tot het Civil Affairs Det. 302 St. Annenstichting Nijmegen,
alhoewel u een pas zal worden verstrekt.

Dit schrijven moet daar worden overlegd.

De Militair Commissaris in het District Nist,
de Hoofdstad Nijmegen der Artillerie.

Aan: Rutgers, T. L. H.
J. B. B 29/004049
Kerkstraat 12
Pauzigh bij Druten

J. J. Peitena.

Districts Commissaris
MILITAIR GEZAG
GELDERLAND
Over - Betuwe

Donderdag 15 februari 1945

Zojuist is er op de radio gezegd dat Kleef bevrijd is en de grote stad Boedapest ook. Ze hebben verschrikkelijk veel krijgsgevangen gemaakt. John en Robbie zijn zeker ook wel die kant uit want alle Canadezen van Horssen zijn naar Nijmegen.

Woensdag 21 februari 1945

Het zonnetje is na 'n paar mistige dagen tevoorschijn gekomen en heeft vandaag 'n prachtige dag gebracht. Vooral voor de vliegtuigen die er dan ook maar druk gevlogen hebben.

Toen ik thuis kwam van Kol zaten ze te schemeren. Ik heb me eigen eerst 'ns flink moeten wassen. Wat ik heb, weet ik niet maar m'n armen krab ik rood en ze zitten heel vol bulten. De dokter trekt er de neus voor op, maar ik zit er maar mee te kijken.

Kap v.d. Voort is weer hier en is vanmorgen bij ons geweest. Morgen en overmorgen doet hij op de kapel de H. Mis, echt weer 'n Bemmels gevoel.

Donderdag 1 maart 1945

Er stond vanavond in de krant zoo'n mooi stukje over het manneneiland. Ik heb het uit geknipt om goed te bewaren. Nu ik Thé geschreven heb sluit ik het voor aardigheid in. Het zal me eens benieuwen wanneer of hij nu 'n briefje krijgt.

Vrijdag 2 maart 1945

We zijn naar Mies geweest. Riet op de herenfiets. Tegen 3 uur waren we er. Maria en Hansje waren zo lief. We hebben gezellig gekletst. Nog even bij Wim v. Huet aan, daar moesten we de sjaal brengen die z'n moeder laatst had laten liggen. En niet te vergeten in Winssen bij Roess, om 'n brief voor Maria Ratering Arntz af te geven die morgen jarig is. Maar ze waren daar niet meer. Toch zouden ze de brief bij gelegenheid bezorgen.

Tegen 5 uur tuften wij weer op de Heemstraweg en gingen in Deest nog even aan bij Boerboom, waar we 'n lekker kopje thee kregen met 'n vooroorlogse beschuit, lekker hmm....

Zondag 4 maart 1945

Het is nu ongeveer 6 uur en het is zoo'n vies weer vannacht en ook de hele dag. Tot nu heeft het bar geregend. Op de radio is gezegd dat Venlo en Roermond bevrijd is. Ook de bedevaartplaats Kevelaer. Moge Maria ons nu toch spoedig de vrede brengen waar allen toch zo vurig om bidden.

Op 24 september 1946 trouwen Thé Rutgers en Dina Knipping.

Zondag 11 maart 1945

Hier is rustig geweest met de vliegbom en voor de eerste keer op 'n dag zijn er geen geweest. Met de oorlog gaat het goed. Alleen bij Arnhem laten ze het maar stiekem zitten.

W. Peters was hier en vertelde dat in Elst nog 48 moffen zijn gepikt terwijl ze er in Lent 8 gekregen hadden die springstoffen bij hun hadden om de brug op te blazen.

Van alles hoor je maar niet veel goeds, men zegt ook dat ons huis was afgebrand maar dat is gelukkig van niet. Vader is naar Winssen geweest. Daar gaf onze burgemeester een bespreking en die vertelde dat het niet zo was.

Maandag 12 maart 1945

Lena en ik zouden het wagen om naar Brabant te gaan. Het was dan afgesproken woensdagmorgen half 7 op de fiets te stappen. Ik was vandaag naar

Broekman en toen ik thuis kwam vertelde Riet dat ik nog naar Lena moest, want ze had geloof ik weer geen zin. Ik tegen half 8 er naar toe en daar had je de poppen aan 't dansen. Ik kon wel brullen, eerst mij overhalen en nu in eens wilde ze nog wachten. Wat zit daar tussen? Nu hebben Riet en ik besloten om te gaan. Als er voor haar tenminste 'n goede fiets is, want het is geen kleinigheid. Eindhoven ligt niet naast de deur.

Dinsdag 13 maart 1945

Ons uitstapje is uitgesteld tot a.s. maandag, daar Riet banden heeft gekregen en ze onze fietsen rustig en goed in orde kunnen maken.

De complete familie Rutgers in het voorjaar van 1964 (v.l.n.r.): vader Thé met Donny op de arm, Hans met voor hem Paul, moeder Dina. Zittend: Rudi en de tweeling Lidwien en Vincent.

We maken een lijstje waar we allemaal naar toe gaan. Ik verheug me erop. De vliegende bommen zijn er ook niet meer geweest sinds zaterdag. je weet niet wat je overkomt.

Zaterdag 17 maart 1945

Mijn verlangen is waarheid geworden. We waren druk aan 't zaterdag houden en vader was druk in de tuin. Toen Van Dongen langs kwam en bij vader afstapte en hem 'n grote brief gaf. Ik vloog natuurlijk want het was zeker dat die voor mij was. Ik had het wel goed. Gelukkig maakt Thé het goed en weer mag ik hopen met de Paasen.

Zondag 18 maart 1945

Morgen gaan we. Hoera! Als we er nu maar overkomen. Ons koffertje is gepakt, niets vergeten.

Met haar fietstocht naar Eindhoven eindigt Dina's dagboek hier vrij abrupt. Het boek is tot de laatste bladzijde volgeschreven. Misschien is ze hierna verder gegaan in een ander boekje of schriftje, maar dat is nooit gevonden. Vermoedelijk is ze eind mei, net als veel andere dorpsgenoten, teruggekeerd naar Bemmelen.

Een advertentie van bakker Knipping.

De meeste bewoners van de Plak haalden hier hun brood.

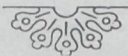
Uit het feit dat het brood als "Versch" wordt aangeprezen, blijkt wel dat deze advertentie niet van gisteren is!

G. A. KNIPPING

op de PLAK te BEMMEL

**Je adres voor fijn versch Brood
Koek en Beschuit.**

**Allerhande soorten Koekjes
bij de thee en koffie.**

Voorschriften voor terugkerende Bemmelingen

René Haegens

Toen in de lente van 1945 de geëvacueerde Bemmelse bevolking terugkeerde naar de Betuwe, stond het gebied nog onder het Militair Gezag. Dit was in 1944 door de Nederlandse regering in Londen ingesteld om namens de regering de bevrijde gebieden te besturen. Bommel behoorde tot het district Elst, waartoe ook de gemeenten Dodewaard, Echteld, Elst, Gendt, Hemmen, Heteren, Huissen, Kesteren, Lienden, Maurik en Valburg behoorden. Het Gezag werd in 1946 ontbonden.

De Militaire Commissaris voor het District Elst zorgde er onder meer voor dat alle terugkerende inwoners het zgn. Betuwe-boekje kregen. Het genummerde boekje met de gele omslag was strikt persoonlijk en de eigenaar moest het steeds bij zich hebben. Tevens stond er bijvoorbeeld in genoteerd hoeveel gezinskaarten aan de eigenaar waren uitgereikt.

In het boek 'Het Manneneiland' staan de voorschriften genoemd waaraan men zich volgens het Betuwe-boekje moest houden.

Zeventien voorschriften

1. U moogt op eigen risico naar Uw woonplaats terugkeren. Bedenkt wel, dat de Betuwe geruimen tijd strijdtoneel is geweest. Het is dus zeker, dat zich in deze streek woningen en landerijen bevinden, die door mijnen en ontplofbare stoffen gevaarlijk zijn. Het is niet mogelijk deze aan te geven, weest dus voorzichtig. Vermijdt woningen en landerijen die niet volkomen zijn gezuiverd van landmijnen en boobytraps. Neemt geen enkel risico. Waagt het niet gebied te betreden, waarvan U niet volstrekt zeker bent.

2. Weest uiterst voorzichtig met onschuldig lijkende voorwerpen. Ze kunnen de grootste gevaren bevatten.

Achtergelaten oorlogstuig, zoals hier deze tank die half in een sloot ligt, heeft heel veel slachtoffers veroorzaakt. Wat was voor de opgeschoten jongens tenslotte mooier dan soldaatje spelen. Mogelijk is dit op De Heuvel.

3. Laat Uw kinderen niet met ammunitie en ander oorlogstuig spelen, zulks zou doodelijke gevolgen kunnen hebben. Waarschuwt Uw kinderen dagelijks. Laat hen niet in het bezit van lucifers. Vuurtje stoken in het veld en langs de wegen kan een ramp veroorzaken.

4. Weest voorzichtig met zoogenaamde blindganders. Ontdekt U een onontploft projectiel, dan moet U onmiddellijk aangifte doen bij de politie. Zet een kenteeken bij de plaats. Niet zelf verwijderen!

Vooraf ook in kapotgeschoten gebouwen, zoals hier de "meisjeschool" aan de Dorpsstraat, lagen vaak nog zgn. blindganders. Deze foto stamt van na de oorlog, want er zijn linksonder kinderen op te zien.

5. Gebruik van slootwater als drink- of afwaschwasser is absoluut verboden. Zelfs met het gebruik van pompwater moet men den eersten tijd zeer voorzichtig zijn. Het kan onschadelijk worden gemaakt door koken. Eerst moet echter minstens 200 liter water uitgepompt worden.

6. Melk moet voor gebruik gekookt worden, evenals drinkwater.

7. Indien U jeuk, huiduitslag of verschijnselen van ingewandsstoornissen bemerkt, raadpleegt dan tijdig een dokter en blijft er niet mee rondlopen. U vermeerdert anders het gevaar voor U zelf en anderen.

8. Weest uiterst zindelijk op Uw lichaam. Op zonnige dagen doet U zeer verstandig Uw kleeven en beddegoed te luchten.

9. De woningnood in de Betuwe is zeer groot. Het is noodzakelijk ook een deel van Uw woning tijdelijk aan anderen toe te wijzen. Indien zulks het geval is, weest dan inschikkelijk en hulpvaardig. Tegen geringe offerzin zal de Overheid strenge maatregelen nemen. Deze maatregelen zijn veelzijdig en kunnen zelfs bestaan uit verwijdering uit de Betuwe.

10. Het is voor een ieder verboden woningen, die nog niet betrokken zijn, zonder toestemming te betreden. Diefstal uit onbeheerd staande woningen is plundering, op welk misdrijf zeer strenge straffen zijn gesteld.

11. Het is verboden een ander perceel te bewonen, dan werd aangegeven. Verhuizingen in de gemeente kunnen slechts geschieden na daartoe van Militair Gezag of/en van den Burgemeester verkregen toestemming.

12. De afkomende materialen en restanten der opstallen van geheel of grootendeels verwoeste panden zijn krachtens wettelijke regeling eigendom van den Staat geworden; ook al was U vóór de vernieling eigenaar, thans hebt U er af te blijven.

13. Treft U in Uw woning goederen aan, die niet van U zijn, dan dient daarvan onmiddellijk aangifte te worden gedaan bij de politie, die U nadere aanwijzingen zal geven.

14. Het is uitdrukkelijk verboden huisvuil, afval en puin in slooten of watergangen te storten. Een der eerste zorgen moet zijn deze slooten en watergangen zoo goed mogelijk te doen functioneeren. Ieder ruime daarom in zijn naaste omgeving.

Aangeraden wordt huisvuil en afval naar de aangewezen stortplaats te brengen of in een gat op eigen land te begraven.

15. Ten aanzien van teruggave der gelden, gestort door de in België geëvacueerde personen, zal een regeling worden getroffen, die nog nader bekend zal worden gemaakt.

16. Er zal genoeg werk in de Betuwe zijn. Men behoeft niet terug te keeren om met de handen over elkaar te gaan zitten. Het werk ligt als het ware voor de grijp. Helpt elkander met het opruimingswerk; hebt U tijd over, probeert dan Uw buurman van dienst te zijn. Denkt erom, dat U zichzelf zult moeten bedruipen. Stelt U zich daarom ten spoedigste met een werkgever in verbinding, indien dat noodig is, om in Uw levensonderhoud te voorzien.

17. Weet U te behelpen bij Uw terugkeer.

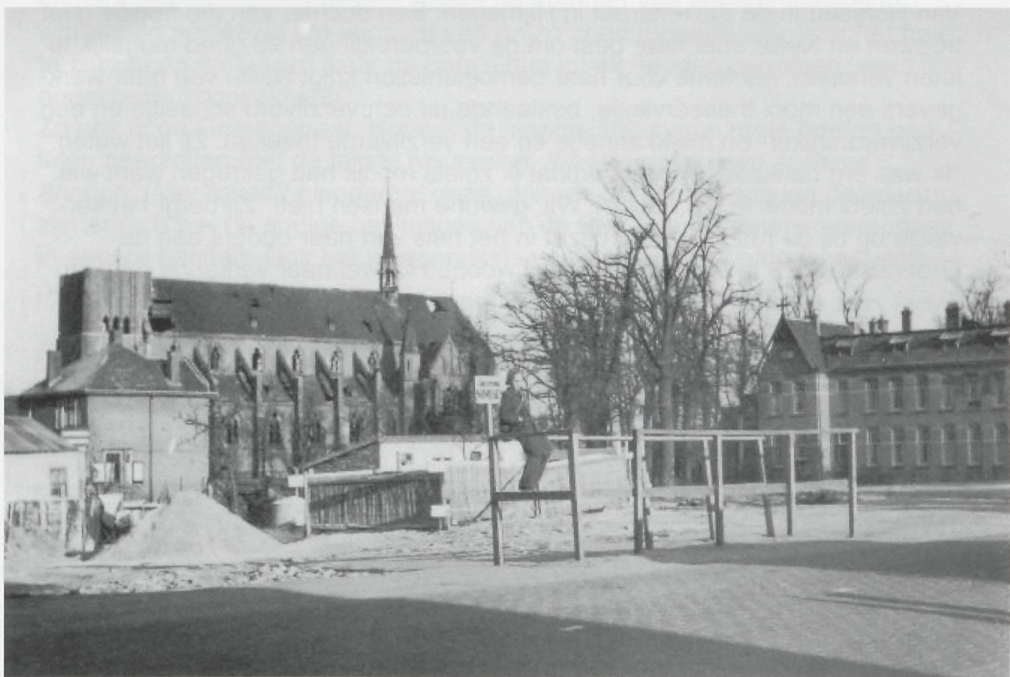

*Er zal genoeg werk in de Betuwe zijn.
Hier cafe de Roskam van Jo Nas.*

Eischt niet het onmogelijke, weest blij dat aan Uw verblijf elders een einde gekomen is. Kankert niet, probeert door Uw voorbeeld de Gemeenschap te dienen. Geeft Uw steun aan den Wederopbouw van de Betuwe. Betracht samenwerking en verdraagzaamheid. Helpt mede door Uw arbeid en Uw werkkraft.

Uit: 'Het Manneneiland' door Hen Bollen en Herman Jansen, uitgeverij Terra Zutphen, 1982.

Tekst overgenomen met toestemming van de uitgever.

“Eischt niet het onmogelijke en kankert niet, doch wacht geduldig op de bus.”

Op de achtergrond de vernielde St. Donatuskerk, links het huis van dokter Van Hesteren, rechts het Liduinaziekenhuis en in het midden, achter de geduldig wachtende jongeman, de plaats waar het “Wapen van Bemmelen” gebouwd wordt. Let op het hekwerk waartussen een rij wachtenden zich kon opstellen!

Deze foto stamt uit de tijd na de oorlog. Het puin is zo te zien grotendeels geruimd en de herbouw is reeds begonnen.

Een theeserviesje.

Charles Derksen

"Och, kiek nou toch es vaoder....."

Een kreet die me lang zou bijblijven. Waarom? Hoezo? Waar gaat dit over?

Het is 1942.

Nellie Huibers, 17 jaar oud, is als dienstbode 'in betrekking' bij de familie Van Horssen in de Ziekerstraat in Nijmegen. Een dochter van die familie gaat trouwen en Nellie doet haar best om de voorbereidingen zo goed mogelijk te laten verlopen. Als dank voor haar bemoeienissen krijgt Nellie van haar werkgevers een mooi theeserviesje, bestaande uit een verzilverd schaaftje en een verzilverd suiker- en melkkannetje en een verzilverde theekan. Zij liet weten: "Ik was erg dankbaar en trots omdat ik zoiets moois had gekregen want wie had zoiets moois in die dagen? Wij, gewone mensen niet!" Zij bergt het serviesje op bij de rest van haar uitzet in het huis van haar ouders aan de Groenestraat 21 te Bemmelen, waar zij woont. Hoewel haar verkering met Jan Evers zeer serieus is, is de tijd er niet naar om nu al aan trouwen te denken.

Herman Jahnigen en zijn collega bij het museum in Groesbeek in 1987

Het is 1944, september - oktober.

De parachutisten van de Amerikaanse 82nd Airborne Division, worden met allerlei voertuigen vanuit de omgeving Mook, waar zij na de verovering van Nijmegen op rust lagen, vervoerd naar de Over-Betuwe, waar zij het front moeten bewaken.

In mijn vorige artikel in het Kringblad september 2014 heb ik daar al over verteld. Para's waren toch elitetroepen. Het langdurig bewaken van een front was eigenlijk niet hun taak. Toch hebben zij wekenlang het front, ruwweg gezegd langs de Linge, bewaakt. Vooral 's nachts patrouille lopen en overdag meestal verveling. Ze hadden hun intrek genomen in de kelders van allerlei, vaak half kapot geschoten, gebouwen en woonhuizen. De bewoners waren immers allemaal geëvacueerd! Alleen de mannen van het Manneneiland waren nog aanwezig om voor het vee en zo goed mogelijk ook voor het fruit te zorgen. In de huizen waar de para's hun intrek hadden genomen, werd nogal eens "rondgekeken".

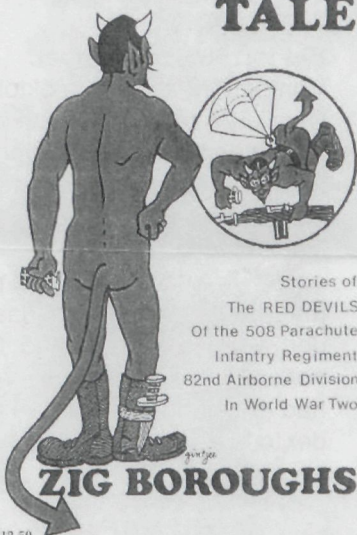
Zo ook in de Groenestraat. Hoewel de legerleiding overal grote borden had laten neerzetten met de tekst: *'No looting, these people have suffered enough'* (Niet roven / plunderen, deze mensen hebben al genoeg geleden), zijn er toch wel de nodige bezittingen van de Betuwse bewoners overgegaan in andere handen. Ook het theeserviesje van Nellie werd ontdekt en "veilig gesteld"!

Herman Jahnigen, luitenant bij de A-compagnie van het 508ste Regiment verblijft in de Betuwe en is ingekwartierd op de Groenestraat 21 te Bemmelen. In het blad van dat 508th Parachute Infantry Regiment, genaamd 'The Devil's Tale' wordt vermeld:

'Eind oktober - begin november 1944, was het 508ste blijven steken in een statische positie op een eiland tussen de Waal en de Rijn. De patstelling vergde vooruitgeschoven posten, veelvuldige patrouilles en heen en weer schieten van mortier- en artillerievuur, maar geen ondersteunende aanvallen van de parachutisten. De rode duivels van het 508ste hadden vaak tijd genoeg voor wat afleidingsmanoeuvres en om zichzelf bezig te houden. Het peloton van Lt. (luitenant) Jahnigen sliep in de kelder van een gedeeltelijk vernield huis in het dorp Bemmelen. (Groenestraat 21 red.)

Op een dag, toen Herman Jahnigen geen dwingende zaken te doen had, snuffelde hij wat rond in de beschadigde gedeelten van het huis, boven

THE DEVIL'S TALE

hun kwartier, dat in de kelder was. Tot zijn verrassing vond Herman tussen het puin een prachtig theeserviesje, dat hij in zijn plunjezak opborg. Gedurende de rest van de oorlog droeg Lt. Jahnigen het souvenir met zich mee. Nadat hij was afgezwaaid vond het theeserviesje een plaats tussen de andere oorlogsouvenirs in zijn huis in Indiana.'

Toen Bommel uiteindelijk echt bevrijd was en de bewoners konden terugkeren naar hun meestal zwaar beschadigde huizen, kwamen zij vaak tot de ontdekking dat ook veel eigendommen verdwenen waren.

Zo ook Nellie Huibers die kort na de oorlog trouwde en met haar man Jan Evers ging wonen in het huis van haar ouders, Groenestraat 21 te Bommel.

Het is 1987 augustus - september, 43 jaar na dato.

Mijn (toenmalige) collega Jan Bos ontving van Herman Jahnigen een brief. Herman deed verslag van bovenstaande en liet weten dat hij het theeserviesje graag wilde terugbezorgen aan de rechtmatige eigenaar.

Dus belde Jan mij en vroeg me om dit "even uit te zoeken". Ja, en dan ga je aan de slag. Ik begon natuurlijk weer eerst bij mijn vader, mijn ooms en andere Bommel-kenners. In zijn brief gaf Jahnigen aan dat hij was ingekwartierd in een zwaar beschadigd huis, ten noorden van Bommel. Er was een boomgaard en er stond een grote kachel. Nou ja, daar hadden we er wel een paar van. Dat was zoeken naar een speld in een hooiberg.

Dan weer de krant. In de Gelderlander werd een artikel geplaatst waarin werd gevraagd of iemand zich iets van dit theeserviesje kon herinneren en misschien zelfs wist wie de eigenaar was. Een foto werd erbij geplaatst. Het resultaat? Geen enkele reactie. Toen Herman in september 1987 naar Nederland kwam en het theeserviesje meebracht, werd besloten het in bruikleen te geven aan het Bevrijdingsmuseum in Groesbeek. Daarmee was de kous af, dacht ik.

Het is 1989, september.

Mijn ouders zouden in oktober 40 jaar getrouwd zijn. Dan moeten er natuurlijk allerlei zaken de revue passeren, zoals daar zijn: het zingen van liederen en het declameren van zinnige en onzinnige rijmen. Daarvoor moest geoefend worden en dat deden we ten huize van mijn broer Frank. Zijn vriendin was Christa Evers, jawel, een dochter van mevrouw Evers-Huibers. Toen de inspannende repetities achter de rug waren en wij ons laafden aan wat geestrijk vocht, zei Christa plotseling: "Sjarrel, dat serviesje was van onze ma." Eh, we waren twee jaar verder en ik had werkelijk geen flauw vermoeden waar ze het over had. De inmiddels genoten consumpties droegen daar natuurlijk ook niet aan bij. Maar na enige uitleg werd het me toch duidelijk. Ik had er zelf nooit meer aan gedacht. Christa wist te vertellen dat haar moeder, toen ze twee jaar geleden het krantenartikel had gezien, tegen haar man

had gezegd: "*Och, kiek nou toch es, vaoder, da's mien theeserviesje!*"
Maar kennelijk al te bescheiden van inborst had ze niet gereageerd.

Van Amerikanen pik je dat, van moffen niet!

De volgende dag ben ik direct naar mevrouw Evers-Huibers in de Groenestraat gegaan en heb haar de originele foto getoond waarop Herman Jahnigen in 1987 in Groesbeek bij het museum het serviesje laat zien. Ze was er zeker van: dat was haar theeserviesje!

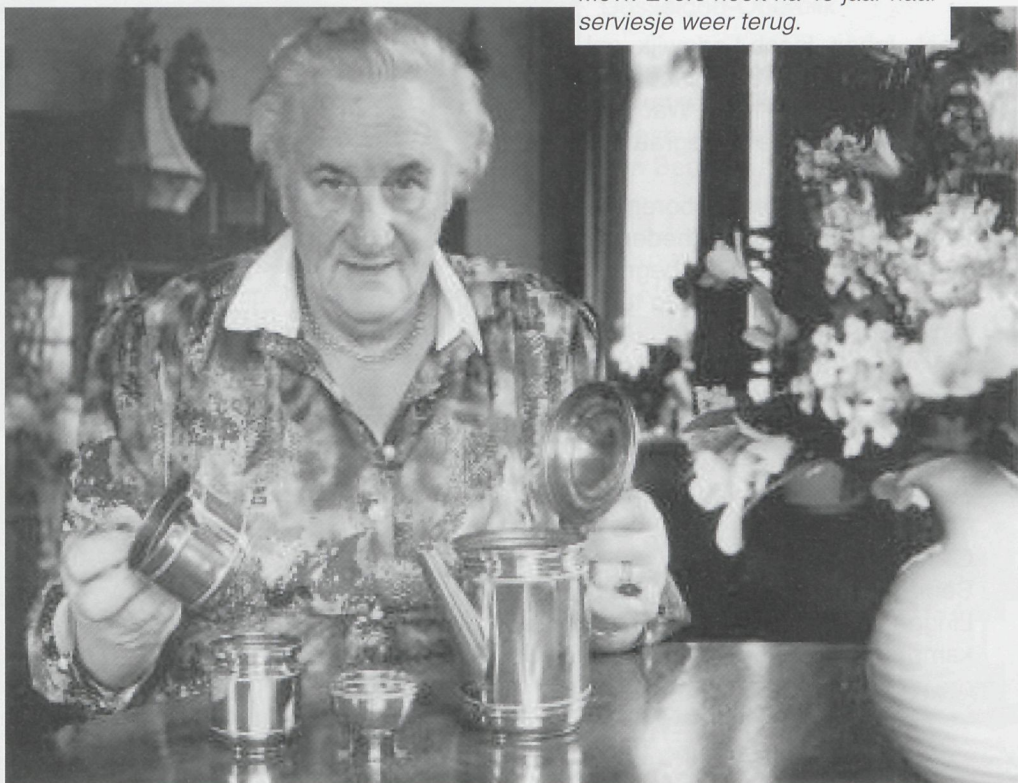
Daarop heb ik een afspraak gemaakt met Jan Schoeber, toen directeur van het Bevrijdingsmuseum Groesbeek. In aanwezigheid van de pers is door hem, na 45 jaar omzwervingen over de halve wereld, namens Herman Jahnigen, het theeserviesje, aan Nellie Huibers overhandigd.

Wat me nog bij staat is de uitspraak van haar: "*Van Amerikanen pik je dat, van moffen niet!*"

Mevrouw Evers heeft daarna nog een prettige briefwisseling met Jahnigen gehad waarin het haar duidelijk werd hoe een en ander had kunnen gebeuren. Daar paste haar bovenstaande uitspraak heel goed bij!

Leuk en dankbaar om ook dit "onderzoek", ditmaal met veel geluk, weer tot een goed einde te brengen.

Mevr. Evers heeft na 45 jaar haar serviesje weer terug.

Slachtofferregister Oorlogsgravenstichting

Betsy Eimers

(bron: <http://srs.ogs.nl/>)

Het Slachtofferregister van de Oorlogsgravenstichting probeert zoveel mogelijk gegevens, zoals portretfoto's van de slachtoffers te verzamelen. Voor meer informatie kunt u bovenvermelde website raadplegen. Hieronder een alfabetische lijst op familienaam van de slachtoffers die geboren en/of overleden zijn in Bemmelen.

Van Bremen, Wilhelmus Johannes geboren Bemmelen 13-12-1925, overleden Tasikmalaja 6-8-1947, Dpl. Soldaat 1-3-2 RI, begraven Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta

Eland, Antonie Cornelis, geboren Bemmelen 4-8-1896, overleden Neubrandenburg 8-11-1944, Krijgsgevangene Duitsland, Ritmeester 1 R.H.M., begraven Nederlands ereveld Loenen

Geel, Johan Jacob Lodewijk, geboren Bemmelen 11-5-1916, overleden Dubbeldam 10-5-1940, Wachtm. 2-I-17 R.A., begraven Gem. Begraafplaats Ede

Gerdse, Johannes, geboren Bemmelen 29-3-1915, overleden Rheden 12-5-1940, Soldaat 3-I-8 R.I., begraven Militair ereveld Grebbeberg te Rhenen

Giesen, Johannes Nicolaas, geboren Bemmelen 14-9-1900, overleden Loeboek Linggau, kamp Belalau (Japans burgerkamp) 3-4-1945, begraven Nederlands ereveld Leuwigajah te Cimahi

Gitzels, Wilhelmus Petrus, geboren Bemmelen 21-8-1895, overleden Loeboek Linggau, kamp Belalau (Japans burgerkamp) 5-5-1945, begraven Nederlands ereveld Pandu te Bandung

Hendriks, Albertus Johannes,
geboren Bommel 27-1-1911,
overleden Rhenen 13-5-1940,
Soldaat M.C.-II-8 R.I., begraven
Militair ereveld Grebbeberg te
Rhenen

Huibers, Arnoldus Gijsbertus,
geboren Bommel 14-2-1895,
overleden Hamburg-
Neuengamme 3-12-1944, lid
burgervezet, begraven
Nederlands ereveld Lübeck te
Lübeck-Vorwerk

Lindsen, Hendrikus Theodorus,
geboren Bommel 15-10-1892,
overleden Siegburg, Siegburgkreis
13-8-1944, burger, begraven
Nederlands ereveld te
Düsseldorf-Oberbilk

Lucassen, Everhardus
Johannes Wilhelmus, geboren
Doesburg 10-11-1900, overle-
den Bommel 10-5-1940, schip-
per, begraven Nederlands ereveld Loenen

Meurs, Frederik Gerardus, geboren Bommel 25-10-1910, overleden
Ambarawa, kamp 7, 8-3-1945, burger, begraven Nederlands ereveld
Kalibanteng te Semarang

Van Oort, Ferdinand Maria, geboren
Bommel 30-5-1924, overleden Kediri 28-
4-1849, Korporaal 4-G R Ir K.L., begra-
ven Nederlands ereveld Kembang
Kuning te Surabaya

Rensen, Gerardus Theodorus, geboren
Bommel 25-7-1914, overleden Rhenen,
Grebbeberg, mei 1940, soldaat 2-I-8 R.I.
F, laatste rustplaats onbekend

Rutgers, August Petrus, geboren Bommel 22-4-1925, overleden Buitenzorg, Hospitaal 3-8-1947, Soldaat LTD. 16 K.L., begraven Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta

Scholten, Hermanus Johannes Wilhelmus, geboren Bommel 1-7-1926, overleden Srojo 5-8-1949 Soldaat StCie 4-9 RI KL, laatste rustplaats onbekend

Stoffels, Theodorus Matheus, geboren Bommel 10-1-1898, overleden Samarinda 13-1-1943, Priester-Missionaris, laatste rustplaats onbekend

Vonk, Bartholomeus Wilhelmus, geboren Bommel 8-2-1925, overleden Sukabumi 6 KM ZZW 27-1-1948, Soldaat 2 R.V.A. 1e Brig. 7 DD KL, begraven Nederlands ereveld Menteng Pulo te Jakarta

van der Wielen, Martinus Hendrikus, geboren Bommel 3-2-1922, overleden Gladbeck 29-1-1945, begraven Nederlands ereveld te Düsseldorf-Oberbilk

Willemsen, Willem Paulus, geboren Bommel 5-7-1912, overleden Sampara 4-2-1942, Sergeant Inf. KNIL., laatste rustplaats onbekend

B.W. Vonk, 1925-1948

Wie waren de soldaten van Fort Pannerden?

Deze vraag stellen de Vrienden van Fort Pannerden en hun bezoekers.

De werkgroep Oral History van de Vrienden van Fort Pannerden verzamelt gegevens over het fort en is daarom op zoek naar (familieleden van) soldaten die gedurende de Eerste en Tweede Wereldoorlog op Fort Pannerden gelegerd zijn geweest.

De werkgroep heeft al tientallen foto's van soldaten gekregen die inmiddels in een vitrine in het fort te bezichtigen zijn.

De werkgroep is zeer geïnteresseerd in gegevens om deze fotocollectie uit te breiden.

Als uw vader, opa, broer, zwager of oom met Fort Pannerden te maken heeft gehad en u kunt daarover iets vertellen of u heeft nog een (familie)foto van hem, dan hopen we dat u contact opneemt met:

Wim Haafs, mobielnummer 0610685566, email: wim.haafs@planet.nl.

Indien gewenst, maken we een kopie van uw foto.

Ook in oude foto's, documenten en voorwerpen betreffende het fort is de werkgroep zeer geïnteresseerd.

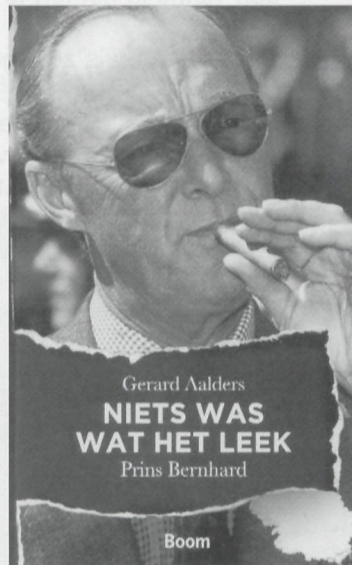
Prins Bernhard en Eef Damen

Charles Derksen

Een kop die vragen oproept. Ik kan het me voorstellen. Ik zal het u uitleggen. Enige tijd geleden kocht ik een boek met de titel: "NIETS WAS WAT HET LEEK," van de schrijver Gerard Aalders. Het gaat over Prins Bernhard. In dit boek wordt minutieus uiteengezet wat deze man in zijn leven allemaal heeft gedaan. Het is schokkend te lezen wat hij allemaal op kosten van de gemeenschap over de hele wereld heeft uitgespookt! Denk maar aan de buitenechtelijke kinderen, de affaire "Greet Hofmans", de snoepreisjes over de hele wereld en zelfs illegale wapenhandel.

Dit als inleiding.

Ik zat een keer bij Eef Damen te buurten en toen kwamen Prins Bernhard en dit boek ter sprake. Tijdens dat gesprek bleek dat veel Nederlanders Prins Bernhard heel anders kennen en geen kwaad woord van hem willen horen. Vooral de Nederlandse soldaten uit de oorlogstijd maar ook zoals Eef, van na de oorlog, dragen Bernhard op handen en willen geen kwaad woord over hem horen. Ter illustratie hier het verhaal van Eef waaruit blijkt dat iedereen doorgaans twee kanten heeft.

Van de Prins geen kwaad

Eef Damen

In februari 1955 kwam ik na een reis van 5 dagen met KLM toestel Pontianak aan op Schiphol samen met nog 40 andere mariniers. De ontvangst na twee jaar trouwe dienst in de oerwouden van Ned. NW. Guinea was gewoon schandalig! Gekleed in tropenkleding werden we bij -15°C, afgezonderd van de andere reizigers, in een onverwarmde loods ontvangen door twee officieren van de K.L. die ons een voor een aan een tafel lieten komen waar ze de nodige papieren invulden. Dat duurde maar even, toen er onverwacht een klein mannetje binnenkwam, gekleed in een manchester broek en een jack met bontkraag, vergezeld door twee militairen.

De twee K.L. officieren sprongen in de houding. Toen zag ik pas dat het prins Bernhard was. Hij liep naar onze groep en vroeg waar wij vandaan kwamen.

Het huisje van Damen in de Pas.

Wij antwoorden hierop van Ned. NW. Guinea.

"Deze mannen," zei hij, "moeten onmiddellijk in een verwarmde ruimte gebracht worden." En dat gebeurde ook.

Hij bood ons zijn verontschuldigingen aan voor de slechte ontvangst. Op het eind van zijn korte toespraak zei hij: "Als jullie ooit problemen hebben, kun je altijd een beroep op mij doen." Dit voorval bleef me altijd bij.

Jaren later gebeurde het volgende.

In de tijd dat wij trouwden (1959) was er een groot gebrek aan woonruimte. Maar geen nood, het oude geboortehuis van mijn vader in de Pas stond er nog. Het werd gebruikt als opslag en kippenhok.

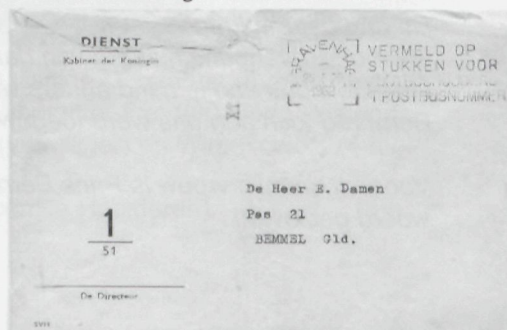
Met een aantal vrienden en familie werd dit opgeknapt en bewoonbaar gemaakt.

Er was maar één probleem, het huis bezat maar één slaapkamer!

Toen ons eerste kind geboren was ging mijn vrouw elke maand naar het gemeentehuis om te vragen of we nog niet in aanmerking kwamen voor een grotere woning. We kregen steeds nul op het rekest.

Bij de geboorte van ons derde kind sliepen we nog steeds in een slaapkamer van 2,50 m x 3,50 m.

Dat kon dus niet meer en ons werd door de gemeente een huis toegewezen.

KABINET DER KONINGIN

No. 4

's-Gravenhage, 19 januari 1962

In opdracht van Hare Majesteit de Koningin deel ik U mede, dat de Koningin uw brief heeft ontvangen en deze in handen heeft gesteld van de Minister van Maatschappelijk Werk.

Hand
De Secretaris bij het
Kabinet der Koningin,

Stuurst

De Heer E. Damen

Een keurige ontvangstbevestiging van de brief die Toos naar Prins Bernhard stuurde.

616725F

De instantie die dit regelde bestond uit één persoon die er de nodige vriendschapspolitiek op nahield. Dit had tot gevolg dat ons werd medegedeeld dat er toch nog een urgenter geval was en wij het huis weer niet kregen.

Een briefje naar Soestdijk.

Op een avond, toen ik thuiskwam van mijn werk, zei mijn vrouw Toos, die het verhaal van de prins kende: "Ik heb naar het Koninklijk huis geschreven." Op mijn vraag of ze dan een adres had antwoordde ze laconiek: "Gewoon naar Paleis Soestdijk."

Drie dagen later, mijn vrouw was wandelen met de kinderen en mijn oom was bij huis op het land bezig, stopte er een grote zwarte auto met chauffeur, waar twee heren uit stapten. Ze vroegen naar de bewoners van het kleine huis en of ze even binnen mochten kijken. Mijn oom liet ze binnen en na even rondgekeken te hebben zeiden ze tegen mijn oom: "Hier komt verandering is want dit kan zo niet!"

De dag daarna kregen we het verzoek om op het gemeentehuis te komen, waar ons, overigens niet erg van harte, werd meegedeeld dat de woning, die inmiddels dus aan iemand anders was gegeven, door tussenkomst van Prins Bernhard toch aan ons werd toegewezen.

Voor mij en mijn vrouw is Prins Bernhard dan ook altijd een man van zijn woord gebleven!

Nogmaals

In het vorige kringblad ging drie keer iets fout met de bijschriften van groepsfoto's. Daarom deze foto's nogmaals, maar dan met de juiste namen. De foto met de vrijwilligers staat elders in dit blad.

Het personeel van het postkantoor in 1957 / 1958.

✓ Bovenste rij v.l.n.r.: Annie Natrop, Diny Rutgers, Riek van Huet, Thé Rutgers, mevr. Gerritsen, Greet Huisman en Tonnie Buijs.

Onderste rij v.l.n.r.: Wim van Huet, Gerard de Man, Thé Natrop, Auke Gerritsen, Wim Huisman en Jan Buijs.

De initiatiefnemers voor het herinneringspaneel in Haalderen

(v.l.n.r.): Henk Eerden (Exodus), Piet Demon (4 mei-comité Haalderen),

Martien van Hemmen (voorzitter Exodus), Dini te Dorsthorst (4 mei-comité Haalderen), achter haar Max Bozon (plv. voorzitter Exodus), Joop Wismans (mede-initiatiefnemer), Gerard Wismans (vrijwilliger) en Wim Roelofs (4 mei-comité Haalderen).

Niet op de foto: Jos Meulenbeek (4 mei-comité Haalderen).

De vrijwilligers van de Historische Kring Bemmél (voor Bemmél-Haalteren-Ressen).

Deze foto werd in ons nummer van januari 2015 al geplaatst. Maar, hij was een beetje te klein en daardoor te onduidelijk en bovendien stonden er ook een paar foutjes in. Daarom plaatsen we hem nu opnieuw.

We zien op de bovenste rij, v.l.n.r: Theo Baltussen (fotogroep), Jan Buis (fotogroep), Theo Willemsen (adlib-foto), Jan Stuart (proj.l. adlib), Wim den Hartog (foto restauratie en ict),

Tweede rij, Charles Derksen (foto's - red.Kringblad - facebook), Tom de Winther (adlib **XX** - website), Gijs Bouwman (voorzitter), Piet ten Westenend (documentatie), Astrid van Abel (adlib - foto), Liesbeth Tap (bezorging kringblad), Desiree van Abel (foto's - documentatie), Richard Rikken (adlib-foto's), Fred Derksen (adlib-website),

Op de voorste rij, Jos Bulters (website), Henk Wierink (tekstschrijver-panelengroep), Adri Stuart (genealogie), Maria Jansen (fotogroep), Wil Bonder (knipselkrant en de koffie!), Willy en Wim Theunissen (bezorging kringblad), Nol van Rossum (penningmeester), Piet Gaertner (bezorging kringblad), Wim Bouwman (secretaris) en Arkadiusz Prochazka (foto's en div.).

Op de foto staan niet: Theo Peren (best.lid), René Haegens (red. kringblad), Maria Loonen (red.kringblad), Betsie Eimers (genealogie). Jan Geurts (cont.pers. Ressen), Harrie Huisman (diversen), Willem v.d. Pol (documentatie), Joop Wismans (cont.pers. Halderen), Gerard Vonk (bezorging kringblad), Vincent Roelofs (archeologie), Henk de Ruijter (panelengroep), Frits Meurs (panelengroep), Adri van 't Hullenaar (panelengroep).

Inmiddels is de club nog uitgebreid met Wim Verweijen (ict), Ben van Orsouw (best.lid) en P. Oostervink (munten).

Dat zijn toch ruim veertig vrijwilligers!

XX ADLIB is een computerprogramma waarin foto's, boeken en voorwerpen worden geregistreerd.

Voorgeschiedenis van de Narrenspiegel

Cecile van Gend

Begin jaren 80 van de vorige eeuw ontstond bij Jan Verhoeven het plan om te komen tot de oprichting van een tweede carnavalsvereniging in Bemmelt, naast 'De Geintrappers'. Jan noemde de nieuwe vereniging 'De Blauwe Pony 81' omdat er in het verleden ooit sprake was van een vereniging met de naam 'De Blauwe Pony'.

Bij carnaval in deze streken hoort uiteraard een pronkzitting. Ook daarvoor had Jan Verhoeven de nodige ideeën: er moest onder meer een Nar in voorkomen. En om daar invulling aan te geven, had hij zijn collega Henk van Gend op het oog. Maar het kostte heel wat flessen wijn en overredingskracht om Henk zover te krijgen.

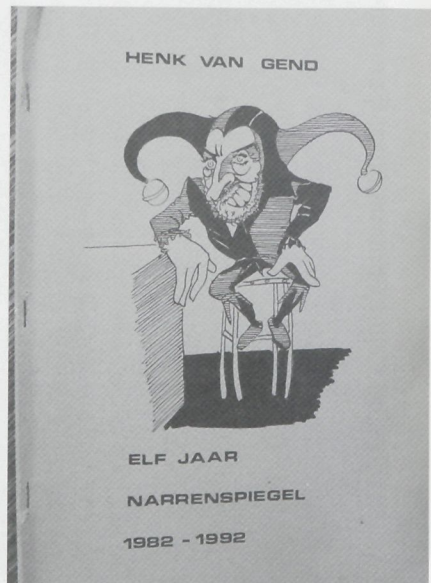
Toen Henk uiteindelijk instemde, zei Jan doodleuk tegen mij: 'En dan maak jij het pak!' Gelukkig kreeg ik daarbij hulp en het pak is er inderdaad gekomen: rood-groen, met bellen en een prachtige narrenkap. De kap is later bij opbod verkocht en pronkt nog steeds in een vitrine.

De onderwerpen voor de jaarlijkse Narrenspiegel kwamen uit de pers. Het ging daarbij om gebeurtenissen in Bemmelt, Nederland en de hele wereld. De buut die ongeveer een half uur duurde, werd op rijm geschreven en tijdens de pronkzitting uit het hoofd (!) voorgedragen.

Henk begon in de kerstvakantie met schrijven. Vooral 's avonds en 's nachts. Dat kostte zeker een fles jenever per keer. Als het klaar was, liet

hij het mij lezen. Vooral in het begin vond ik dat het hier en daar echt niet kon. Maar langzamerhand raakte het publiek gewend aan de scherpe tong van de Nar. Liep er ooit een wethouder kwaad weg uit de zaal, later wilde men maar al te graag genoemd worden.

Henk schreef daarover in zijn voorwoord: 'Bestuurders, prominenten, bobo's, VIPS en alle narren en narinne in de zaal kijken in de spiegel van de Nar, maar ze zien toch allemaal wat ze graag willen zien. Sommigen zijn zelfs zo ijdel dat ze niet eens zien dat er wat te zien is. Ze zijn al blij als iedereen ziet dat ze ook even in de spiegel mogen kijken.'

Als de buut klaar was, kreeg Jan Verhoeven die uiteraard te lezen. Het instuderen deed Henk al ijsberend door de kamer, en (volgens Jan) op school tijdens het les geven. Het moeilijkste vond hij altijd de overgang van het ene naar het andere onderwerp. Tijdens het optreden hadden Jan en ik altijd de tekst bij ons, maar daar had Henk op dat moment eigenlijk niets aan.

Henk heeft zijn slachtoffers maar liefst 11 maal verrast met een Narrenspiegel, tot hij in 1993 werd getroffen door een zeer ernstig herseninfarct. Hij, de taalkunstenaar, kon niet meer schrijven en spreken. Henk overleed in 2005 op 67-jarige leeftijd. Ons resten zijn Narrenspiegels die nu geschiedenis zijn.

Omdat de Narrenspiegels van Henk van Gend een verrassende kijk geven op het wel en wee in Bemmel (en soms ook in de rest van de wereld) in de jaren 1981 tot 1992, publiceren we de spiegels in de komende kringbladen.

Narrenspiegel 1982

De Intro

(De 16 regels waarmee elk jaar de Narrenspiegel opende.)

*Ja, kijk maar goed. Ik ben een nar.
Ik profiteer van uw geharrewar.
Ja, kijk maar goed. Ik ben een zot.
Ik lach me dus om u kapot.
Ja, kijk maar goed. Ik ben een dwaas.
En eventjes ben ik de baas.
Ja, kijk maar goed. Ik ben een gek.
Wat ik hier doe op deze plek?
Ik houd u hier een spiegel voor.
Kijk daar maar in, kijk daar maar door.
Aanschouw uzelf, aanschouw uw lot.
Ziehier uw spiegelbeeld: ... een zot!
Uw wijsheid is maar louter schijn;
nee, laat mij dan de nar maar zijn.
U bent ook gek. Maar da's taboe.
Ik geef mijn zotheid simpel toe.*

1982

*Ik stond laatst te midden van vier dwazen,
die in geheime stukken lazen.*

'Zijt gij ook gek?', vroeg ik. Maar nee!

Ze zeiden: 'Wij zijn B & W.'

*Ik heb ze in hun waan gelaten,
maar ik had ze lekker in de gaten.*

*Neem nou die B., van Nispen dus,
die man die heeft een zware klus.*

*Hij is dus regelmatig ziek
en dan regeert die kleine kliek:*

*de wethouders. Als ik die dan zo zie,
dan denk ik: 't Is net de bende van drie.*

*Van Nispen in de ziektewet;
Van der Woerd, die op de winkel let;
en dan komt Molly Geertsema.
- Voor d'ambtenaren: C.d.K. -
En zie: daar loopt Van Nispen weer!
Dan denk ik: ja, dat aardig heer
lijkt net dat jochie in de klas,
dat soms ook wel eens schoolziek was.*

*De burger was dus ziek geweest
en dat was erg! Maar niet het meest.
Want toen hij terug kwam na die tijd,
was hij wat portefeuilles kwijt!*

*Ik dacht toen: bah, wie flikt hem dat?
En ik zocht uit hoe of dat zat.
Ik vroeg eens op 't gemeentehuis:
'Wie blijft er nooit een keer ziek thuis?'
En laat dat Van der Woerd nou zijn.
Die denkt: Mij krijgen ze niet klein.
Ik pas wel op. Ik blijf er bij.
Die portefeuilles zijn van mij!*

Hebt u dat in de krant gelezen?
Daar zou nog bijna ruzie wezen.
Ja, dat gebeurde in de raad.
De burger was een beetje kwaad.
Mevrouw Beudeker die iets zeggen wil;
dan geeft de burger plots een gil:
'Die microfoon staat lekker af!'
Dan sta ik zelfs als Nar nog paf.

Wie ons regelmatig lachen laat?
De Bemmelse gemeenteraad!
Ik deel u hier vast even mee:
Benny W.P. wordt VVD.
Vraag hem maar eens waarom dat moet.
'Nou nergens voor, maar het staat zo goed.'
Kijk zo gaat Bemmell echt vooruit:
die jongens zoeken het wel uit.
Wij danken hier dus Cor van Dalen,
die hier het CDA kwam halen.
Voor Geurts een driewerf luid hoera:
hij bracht ons de PvdA!
En bloemen voor Benny W.P.
hij komt straks met de VVD!
En Philips? Van het AWG?
Die blijft gewoon, die doet niet mee.
Voor hem zing ik nu luid Te Deum!
Hij komt in 't Openluchtmuseum.

Genoeg nu van de politiek.
Ik vrees u wordt straks allen ziek.
En denkt u: dat moest toch veranderen;
een goede raad: kiest dan de anderen.

Ik zag in de krant een kort bericht:
'In Bemmell Lions opgericht.'
Ik denk: wat mag dat nou wel wezen?
Dat moet ik eens aandachtig lezen.
Het ponybeeld naar 't Vossenhol!
Geheel in 't wit. Is dan niet dol?
't Is net als vroeger bij de welpen:
ze willen de gemeenschap helpen.

De voorzitter moet 'keyman' heten,
daar wil ik wat meer van weten.
Want 'key' betekent sleutel. Dus kijk an:
de 'keyman' da's de 'sleutelman'.
Ik heb 't door tot mijn geluk:
de Lions, da's een sleutelclub!
U kunt dus nu een gokje wagen
waarom ze u als lid niet vragen!

Het postkantoor is uitgebreid.
Dat was een hele plechtigheid.
De directeur, wat zegt die man?
'Er werken hier zo'n dertig man.'
Dan denk ik: kun je met twee loketten
niet één man meer aan 't werk gaan zetten?

Houdt u van dammen ook misschien?
Hebt u dat op TV gezien?
Hoe Wiersma tegen Gantwarg speelde?
Dat was iets dat mij niet verveelde.
En als ik dan zo zat te kijken,
dan dacht ik: waar vind ik die twee nou op lijken?
Als u ze nog even voor ogen kunt halen:
die Gantwarg, die leek wel op Cor van Dalen.
En Wiersma, die snor. Niet te vet, niet te mager,
vond ik twee druppels water: Louis Jansen, de slager.
U denkt dat dat mijn sponsor is?
Dan zeg ik u: 'Dat hebt gij mis.
Gebruik toch even uw verstand:
u kent toch ook de middenstand!'

Acties voor Polen. Dus ook hier.
Dat deed mijn narrenhart plezier.
Ja, ik was danig in mijn sas:
ik gaf mijn doordeweekse jas.
Die heb ik nu in 't dorp zien lopen,
'k herkende hem nog, aan de knopen.
Toen dacht ik: Nar, je stonk erin:
Hans Stoffels zamelt kleding in!

Bij Moos ging heel de boel in brand:
de frieten werden te krokant.
En midden in die zwarte walm
bleef onze brandweer koel en kalm.
De commandant zei, heel tevree:
'Ik neem naar huis een slaatje mee.
En geef nog maar zo'n nasibal,
die ik eens rustig blussen zal.
Verzekering die dekt de schade:
voor de hele tent: een karbonade.'

Het Hoog, dat is zeer afgelegen
en wat daar slecht is, zijn de wegen.
Het eerste stukje is nog goed;
tot aan de burger; die weet hoe dat moet.
Daarna is 't kuilen, hobbels, keien.
Daar kan een mens haast niet meer rijden.
Ik vroeg Gemeentewerken dus: 'Vanwaar
zijn al die straten nog niet klaar?'
Men zei: 'Omdat zich dat niet loont,
straks is Het Hoog toch onbewoond.'
De rente van de hypotheken
stijgt. - Naar ons is gebleken. -
En echt, de tijd zal u leren:
het hele Hoog moet emigreren.

De pastoor! Die man zei laatst heel nuchter:
'De Betuwenaar, die is wat schuchter.'
Pastoor zei ook, ietwat benepen:
'De Betuwenaar, die is geslepen.'
Pastoor deed nog zo'n gouden greep:
'De Betuwenaar, die is erg leep.'
't Is daarom', zei hij, - zonder vitten -
'dat hier de koppelbazen zitten.'
Hoe weet ie dat, dacht ik toen even.
Maar ik kan 't antwoord u wel geven;
daar de pastoor dat snel ontdekte
aan d'opbrengst van de kerstcollecte.

Hebt u dat laatst nou ook gelezen?
De Sprokkelenburg en die Chinezen.
Toen de politie daar aan kwam zetten
zaten die kereltjes aan de roulette.
Kijk! Als u mij daar nou ooit nog eens ziet:
ik speel daar gewoon 'Mens erger je niet'.

Dan noem ik ten slotte 'Het Kaokelnest'.
 Nou, dat is voor mij thans al aardig verpest.
 Want wie gaat het eigen nest nou bevuilen?
 Zeg nou toch zelf: dat is om te huilen!
 Ik heb een idee voor het carnaval,
 een idee dat u hoop'lijk bevallen zal:
 Henkie de Man en Jantje Verhoeven
 gaan in 't cachot; als twee echte boeven.
 Legt dan de rest de ruzie niet bij,
 dan stoppen we beide besturen er bij.
 Laat ze de zaak dan maar lekker verstieren,
 kunnen wij narren ons carnaval vieren.
 Pony of Geintrapper, da's geen ellende;
 alleen de besturen, die maken de bende.
 Daarom, en dat mag u allen best weten,
 wil ik vanaf heden een 'Geinpony' heten.

Ik hield u hier een spiegel voor.
 U keek er in. U keek er door.
 U zag u zelf. U zag uw lot.
 U zag uw spiegelbeeld... een zot!

Internet wetenswaardigheden

Adri Stuart

Bunkerarchief WO2

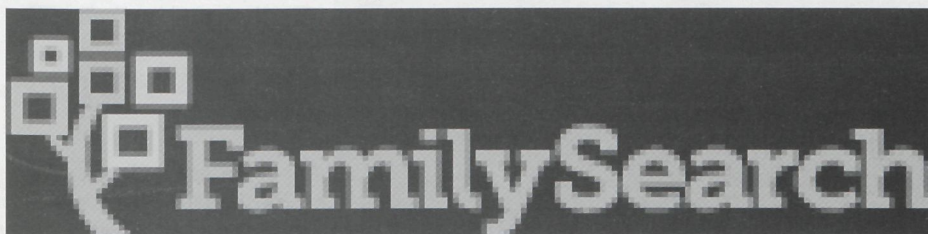
Ruim 9700 scans uit het zogenaamde Bunkerarchief (Nationaal Archief toegangsnummer 2.13.167) zijn nu op de website GaHetNa te bekijken. Het archief van het Bureau Registratie Verdedigingswerken (=Bunkerarchief) van het ministerie van Defensie bevat ruim 10.000 militaire kaarten en tekeningen van de ca. 2000 bunkers die tijdens de Duitse bezetting in Nederland zijn gebouwd. Het grootste deel van het Bunkerarchief bestaat uit calques (kaarten en tekeningen van transparant papier) die erg kwetsbaar zijn. Het nu door het Nationaal Archief gedigitaliseerde deel bestaat voor 92 % uit calques, voor 3% uit gedrukte kaarten en voor 5 % uit foto's en lichtdrukken.
<http://www.historischnieuwsblad.nl/nl/content/92909/index.html>

HISTORISCH NIEUWSBLAD

Nederlandse militaire records 1807-1929

Via deze site zijn 'Netherlands, Army Service Records, 1807-1929 in te zien. Scroll langs de diverse regimenten en bataljons.

<https://familysearch.org/search/image/index#uri=https://familysearch.org/recto/sord/collection/1498335/waypoints>

Uit het archief van Willy van Egerschot: vakantie

Harrie Huisman / René Haegens

Willy van Egerschot (1918 - 1996) had tot 1982 in Bemmelen een schildersbedrijf. Hij liet, samen met zijn vrouw Bertha Huisman, een omvangrijk archief na dat niet alleen documenten over zijn bedrijf bevat, maar ook veel privégegevens.

Neef Harrie Huisman die het allemaal erfde, dook erin en stelde aan de hand van dit materiaal een aantal artikelen samen. Ze laten zien wat een 'ondernemende' ondernemer in Bemmelen in die jaren allemaal beleefde.

De eerste bijdrage gaat over de vakantie.

Op vakantie in de jaren 50

Eind jaren 50 was het beslist geen gewone zaak dat iemand op vakantie ging. Er moest immers gewerkt worden. Het was de tijd van de wederopbouw en van de 6-daagse werkweek. Voor de meeste mensen was vakantie eigenlijk pure luxe.

Het is dan ook op z'n minst 'bijzonder' te noemen dat de familie Van Egerschot al

vanaf 1955 jaarlijks op reis ging. Niet naar Drenthe, de Veluwe of Zandvoort, maar naar Ascona in het verre Zwitserland. In de lente van dat jaar had Willy zijn eerste auto gekocht (een luxe Opel Olympia) zodat het gemakkelijk was om de tent en de andere vakantiespullen over grotere afstanden te vervoeren.

ren.

De reis werd elke zomer gemaakt samen met Truus (de zus van Bertha) en haar man Ton Smits die ook de beschikking hadden over een auto.

Ontbijten op camping 'Segnale' (v.l.n.r.): Bertha van Egerschot-Huisman, Truus Smits-Huisman, Ton Smits en Willy van Egerschot.

Bertha en Willy op de Gotthardpas in 1959. Dit zelfde bord staat er overigens nog steeds, al is er nu een hoek van afgebroken.

Over de heen- en terugreis deden ze altijd twee dagen. Ergens in Zuid-Duitsland maakten ze een tussenstop voor één nacht, waarbij de twee tenten volledig werden opgezet. Van daar ging de tocht via de Gotthardpas naar het Lago Maggiore aan de Zwitsers/Italiaanse grens. Hun vaste verblijfplaats, direct aan het meer, was camping 'Segnale'. Het terrein dat inmiddels niet meer bestaat en is vervangen door een jachthaven, stond bekend als erg rustig, met veel ruimte rond de standplaatsen.

Tips

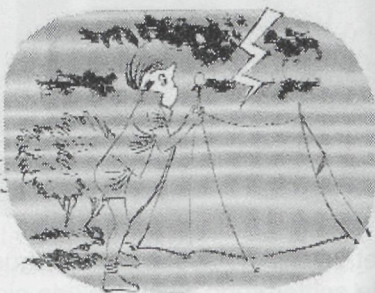
Bij regenweer nimmer een afvoergootje scheppen, want dan wordt het terrein beschadigd: alle Taurus-tenten hebben ingevulde kuipvormige grondrollen. Het enige wat u te doen hebt, is de kuiprand in de tenlogging omhoog te tillen en aan de tentdeur vast te maken, vóór u gaat slapen.

Het verdient aanbeveling om in een enkeldeks tent het tentdoek tijdens regenweer aan de binnenkant niet aan te raken.

's Morgens vóór het opbreken de tent drogen, zo mogelijk. Bij tenten, vervaardigd uit tentdoek kwaliteit C is het aan te raden om — zodra de gelegenheid zich onderweg voordoet — de tent te drogen. Vooral niet stijf opstallen en vochtig wegbergen; zolang de tent niet droog is luchtig versuieren.

Bij regenweer moet ervoor gewaakt worden, dat kleding of slaapperei nat wordt. Zijn de spulletjes toch klam geworden na een paar regendagen, dan krijgt u met een verwarmingselement op de hutsangastuk in een tijd een aangename atmosfeer in de tent. Een primus in de tent laten branden, kunnen

Kamperen
bij
ontij

we niet aanraden, met het oog op brandgevaar. Vooral geen benzinevergasers in de tent gebruiken, de dampen zijn niet onschadelijk.

Regen is niet plezierig, maar de geïnteresseerde kampeerder maakt van de nood een deugd. Hij leest dat boek, waaraan hij thuis maar niet toe kwam. Van allerlei materiaal uit het bos maken de kinderen allerhande voorwerpen. Er is nu tijd om het logboek bij te werken, een nieuwe dagroute uit te stippelen. Bovendien: tussen de buren is het droog, er is dan gelegenheid voor een wandeling in de omgeving.

Bij sterke wind is een horizontale nekstok van groot belang. Zorg ervoor, dat het tentdak goed strakgetrokken is, opdat de wind er geen 'tat' op krijgt. Zo nodig stormlijnen plaatsen.

Bij onweer de auto een eind van de tent houden. Zorg ervoor niet het hoogste punt van de omgeving te zijn. Niet onder een boom schuilen, liever tijdens een wandeling bij een droge greppel gaan liggen, of tegen een slootwal.

In een auto bent u veilig.

Tips over slaapperei

Blaas een luchtmatras niet te vol met lucht, dan ligt hij te hard. Doe er zoveel lucht in, dat u met de vuist nog wel het ligvlak tot aan de grond kunt indrukken.

Is de luchtmatras als kamplauterul nodig en drukt u met de rug de opstaande matrasedelen weg, dan meer lucht in de opstaande matrasedelen pompen.

Uw luchtmatras gaat langer mee, indien u hem in het kamp een beetje ventroetelt: niet in de felle zon laten bakken, maar even een dekentje eroverheen.

Is de luchtmatras als zwamelot gebruikt, dan in de schaduw laten drogen.

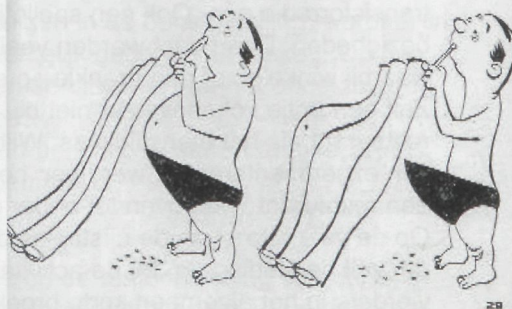
Als droog weer 's ochtends al het slaapperei naar buiten halen, tussen twee bomen een drooglijn spannen en dan slaapzakken, gronddekken en pyjama's een uurtje of zo in de zon te luchten hangen.

Donzen slaapzakken mogen nimmer worden uitgekloft met een mattenklopper of ander hard voorwerp. Uitschuteren kan geen kwaad, evenmin uitkloppen met de vlakke hand.

Gronddekken dagelijks uitkloppen. Schuimplastic matrassetjes raken het opgenomen transpiratievocht moeilijk kwijt, ze moeten dus een flinke tijd drogen. Deze matrassetjes nimmer zo maar in het gras gebruiken, ze werken als spons en nemen dan vocht op, tenzij ze zijn omgeven met een overtrek van plasticfolie.

Nimmer kledingstukken, slaapzakken e.d. vlak op de grond laten luchten, ze nemen dan grondvocht op en boeten dan aan isolatiewaarde in, wat in meer eenvoudige woorden wil zeggen: ze geven dan minder warmte.

Na het luchten de drooglijn weghalen, al het slaapperei weer in de tent leggen, netjes opgeruimen.

Probleempje was alleen dat de Van Egerschots het liefst drie weken in Zwitserland verbleven, terwijl de bouwvakvakantie maar twee weken duurde. Willy loste dit op door aan een van zijn medewerkers, Wim Lintsen, te vragen om de zaken waar te nemen. Voorafgaand aan het vertrek schreef hij een keurig briefje waarop nauwgezet (soms van uur tot uur) stond vermeld wat er rond het schildersbedrijf en de winkel moest gebeuren tijdens zijn afwezigheid. Zo kon Willy met een gerust hart op vakantie gaan.

Willy van Egerschot en Ton Smits voor een restaurant op de boulevard van Ascona (1959).

De voornaamste bezigheden tijdens het verblijf in Ascona waren uitrusten en luieren in de zon of op het water. Op de achtergrond staat vaak de eigen transistorradio aan. Ook een spelletje badminton hoorde tot de geliefde bezigheden. Daarnaast werden veel dorpjes en steden in de buurt bezocht, waarbij winkelen of een drankje op een terras populair waren. Zelf een potje koken was er niet bij. Met z'n vieren zochten ze altijd een restaurant als het etenstijd was. Willy hield, in tegenstelling tot zijn vrouw, wel van experimenteren: er werd van hem gezegd dat hij de hele menulijst van een restaurant van boven tot onder uitprobeerde. Op de vele foto's van de uitstapjes die Bertha zorgvuldig in albums verzamelde, valt de kleding op. Bij de activiteiten op de camping droegen de vakantievierders in het algemeen korte broeken of badpakken. Maar zodra ze het terrein verlieten, kwamen overhemd en pantalon uit de bagage, en zomerjurken voor de dames.

Nieuws van het bestuur

Algemene Ledenvergadering

Tijdens de Algemene Ledenvergadering op 17 maart 2015 kwamen onder meer de volgende zaken aan de orde:

- Er is in 2014 een lichte stijging van het ledenaantal geconstateerd. Er zijn in totaal 31 leden bijgekomen, waardoor het ledental opgelopen is tot 552 per 1 januari 2015.
 - Het jaar 2014 heeft een positief resultaat opgeleverd van € 4.712. Dit is met name gerealiseerd door de sponsoring van een aantal instanties. Door hun bijdragen was het mogelijk om het jubileumboek uit te geven voor € 5 voor leden en € 10 voor niet-leden. Zonder deze bijdragen zou er verlies zijn geleden op het boek.
 - Er blijft nog steeds een grote onzekerheid bestaan over het onderkomen van de Kring. Er wordt echter van uitgegaan dat er voor 2016 geen veranderingen zullen zijn.
 - De kosten van de huisvesting en de ontvangen subsidie vormen de grootste posten op de begroting. Hoewel er onduidelijkheid is over het gemeentelijke subsidiebeleid, wordt er van uitgegaan dat de huurverhoging en de gemeentelijke bijdrage gelijke trend houden. Naar verwachting zal de gemeentelijke subsidie op de exploitatie komen te vervallen.
 - Gezien de financiële positie is er geen aanleiding om de contributie te verhogen. De leden gaan ermee akkoord dat deze ongewijzigd blijft op € 17,50 voor leden en € 5 voor gezinsleden.
 - Maria Janssen-van Gelder en Wim van de Pol zijn aftredend als bestuurslid. Beiden hebben besloten zich niet opnieuw beschikbaar te stellen. Om de ontstane vacature in te vullen, wordt Ben van Orsouw voorgedragen als nieuw bestuurslid.
 - Met het oog op de vele werkzaamheden binnen het bestuur wordt er een dringend beroep gedaan op leden om zich beschikbaar te stellen als bestuurslid. Om een indruk te krijgen van het werk, bestaat de mogelijkheid om een tijd mee te lopen als aspirant bestuurslid.
 - Het bestuur meldt dat ze de wekelijkse openstelling op dinsdagavond tegen het licht wil houden. Om een duidelijk inzicht te krijgen in de belangstelling, wordt er in 2015 bijgehouden hoeveel mensen er daadwerkelijk gebruik van maken. Op de volgende Algemene Ledenvergadering kunnen de uitkomst van het onderzoek en mogelijke voorstellen nader worden besproken.
- De volledige notulen zijn te verkrijgen door een berichtje te sturen aan secretaris Wim Bouwman: secretaris@historischekringbemm.nl.

Tekeningen Joop Verburg

Naar aanleiding van de vele positieve reacties op de tentoonstelling van de tekeningen gemaakt door de heer Joop Verburg is er binnen het bestuur het idee ontstaan om hier iets mee te doen. Dit heeft geresulteerd in een drietal opties, t.w. de uitgifte van een jaarkalender, een prentenboek of een mooie stevige map met de tekeningen. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er leeft, willen we vragen om uw eventuele voorkeur via de website of email aan secretaris@historischekringbemm.nl kenbaar te maken.

Van Huus Uut (5)

Adri Stuart

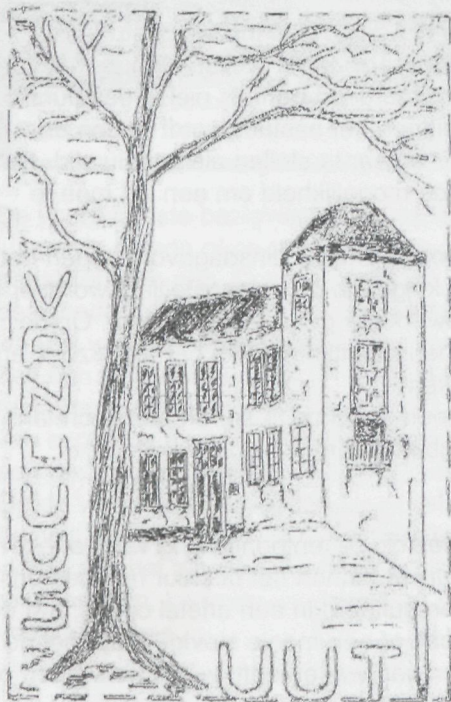
Van Huus Uut is het maandblad van het katholiek thuisfront waarmee de jongens uit Bemmelen en Haalderen, die naar Indië uitgezonden waren voor de politieke acties, op de hoogte gehouden werden. "Van Huus Uut" is uitgegeven vanaf 1947 tot en met mei 1950.

Dit keer een selectie van artikelen uit het juni-nummer van 1948 waarin de restauratie van de Kinkelenburg de nodige aandacht kreeg met zelfs een tekening op het voorblad. Verder weer een stukje van Grad-Ome (weet iemand wie achter die schuilnaam zit?) en een verslag van de sportdag van het oranje-feest.

Restauratie van "DE KINKELBURG"

Sinds de 16e eeuw heeft zich geleidelijk een verandering voltrokken in de maatschappelijke structuur, die het stedenbouwkundig beeld van Bemmelen ingrijpend wijzigde. Bemmelen telde in de Middeleeuwen een opvallend groot aantal "kastelen", waaronder zeer fraaie. In tegenstelling tot de kerken, die hun bestemming behielden en daarom veelal in stand bleven, verloren de kastelen tegen het eind van de Middeleeuwen hun nut als "versterkt

gebouw". Op grote schaal werden zij gesloopt of verbouwd tot herenhuis, waarbij dikwijls alleen nog de grachten de herinnering levendig houden aan de voorbijge glorie. In de "Kinkelenburg" te Bemmelen manifesteert zich op sprekende wijze deze geleidelijk gewijzigde bestemming. De westelijke helft met de toren verradert zijn ouderdom in de zware "moppen" waaruit deze is opgetrokken en de dikte van de muren welke tot 1.40 m bedragen. De huidige ramen zijn niet van Middeleeuws origine en later aangebracht. De oostelijke helft is achttiende-eeuws, heeft muurdikten van 0.40 m en het gewone uiterlijk van een landelijk herenhuis. Met name de eiken leuning van de trap in de hall wijst de achttiende eeuw als bouwtijd aan.

Nu de financiële en technische mogelijkheden worden onderzocht om de "Kinkelenburg" te bestemmen tot gemeentehuis en grondig te restaureren, is het van groot belang, dat in het Rijksprentenkabinet te Amsterdam een drietal pentekeningen zijn bewaard gebleven uit het jaar 1731, van de hand van C. Pronk. Deze drie schetsen geven een duidelijk beeld van de toestand van de "Kinkelenburg" in het begin der achttiende eeuw. Behalve de thans nog aanwezige westelijke "Burcht", dat als het ware één geheel uitmaakte met de zware walmuur, die het voorplein omringde, blijkt aan de oostzijde nog een klein gebouw te hebben bestaan. Een ingesteld onderzoek heeft de funderingen van het gebouwtje en walmuur nog in goede staat doen terugvinden. Afgebrokkelde muurresten op de pentekeningen laten vermoeden, dat op de plaats

Een prent van J. de Beijer uit 1742

van het huidige 18e-eeuwse gebouw ook vóór zeventienhonderd iets gestaan moet hebben. Een ander interessant detail is, dat de toegang zich niet op de huidige plaats, maar via een brug en monumentale poort aan de westzijde naast de toren heeft bevonden. Steekproeven in de grond brachten dan ook resten van zandstenen ornament van deze poort naar boven. Tevens verklaarde deze situatie van de oude toegang de opvallende on-symmetrische plaatsing van het torenraam op de begane grond. Aardige bijzonderheden, als duivengaten in een van de topgevels, de typische steigeropeningen onder langs de leien daken, de plaats van dakkapellen en ankers, zullen met behulp van deze waardevolle tekeningen gemakkelijker kunnen worden gereconstrueerd.

Bij het restauratie ontwerp is er naar gestreefd de verschillende delen in eigen karakter te reconstrueren. Het complex zal dus bestaan uit een Middeleeuws, een achttiende-eeuws gedeelte en het in moderne architectuur opgetrokken hoekgebouwtje op de oostzijde. Zoals reeds eerder aangeduid zal het Middeleeuws gedeelte een "Vestingachtig" karakter dragen met zeer kleine ramen, zware muren en een steile kap onder 60 gr. De achttiende-

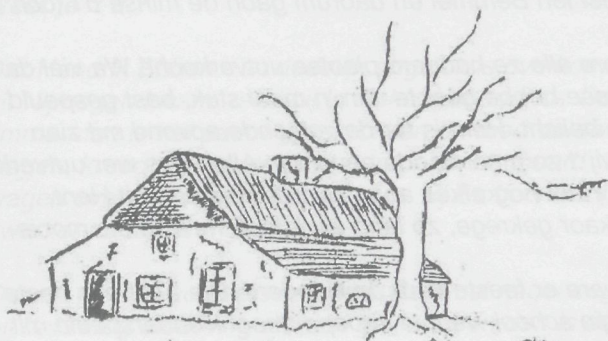
eeuwse aanbouw zal als typische karaktertrekken moeten vertonen de symmetrie van de raammindeling, rijke klassieke gootvormen en een elegante schildkap. Het weder optrekken van de oude walmuur en de plaatsing van het complex rondom in het water zal het esthetisch effect van het geheel sterk verhogen.

De Kinkelenburg voor de oorlog.

De fraaie ligging van de "Kinkelenburg" in het hart van het dorp en de wenselijkheid om een van de laatste restanten van een uitgebreid en interessant kastelendorp voor de toekomst te behouden, doen wensen, dat het initiatief van het gemeentebestuur ten volle moge slagen. De naamlijst van de oudste bewoners van de "Kinkelenburg" treft men aan in het leenregister van Gelderland en deze opent in 1424 met Johan van Aem. Overigens zal eerst een grondige schoonmaak van het gebouw zelf nadere gegevens kunnen verstrekken omtrent zijn juiste leeftijd.

Charles H.B. Estourgie. Gemeente-architect.

en hier komt ... gradome

Op zien Bemmels

Da's alwer 'n tiedje geleje, da Grad-ome 't fleske inkt en de pen uut de kast het gehaold, um aon de jonges ien Indië te schrieve. Hier ien Bommel steke we alwer um zes uur 's aoves de lamp aon en dan legge we meteen 'n vuurke ien de kachel. De drukke tied veur ons minse is zo'n bietje veurbij. Hent, onze buurman kumt 's aoves wer solokaorte on as ter gin vergaodering is van de boerebond, de boereleenbank, 't veefonds of de polletiek, dan he'k ok wer rustig tied um ollie 't Bemmelse neijs te vertelle.

"Ge mot nog over de Koninginnefeest ien Bommel schrieve", zeit Betje "da he'j de vurrege keer beloofd." As Betje 't over die feeste het, dan kiekt ze nog altied mit 'n schuuns oog naor mien! Da kumt, umdat 'k de leste aovond "efkes" ien 't durp goeng kieke en, zoas da geet, mit 'n paor mansminse bij ons uut de buurt, ien de danstent verzeild bin gerakt. 't Was er zo merakel gezellig, da de burgemeester er 'n uur bij aon knupte, en zodoende was 'k 'n bietje laot thuus! "Zeg mar gerust, 'n bietje vroeg", zeit Betje. Of 't nou laot of alwer vroeg was, da wit 'k zo krek nie mer, mar 'k wit wel, da we nog nooit zo'n feest ien Bommel hebbe gehad! Nie alleen vanwege die danstent! 't Begon zaoterdag -s aoves mit 'n openingsaovond op de Kinkelenburg. 't Gemeentehuus was helemaol ien 't licht gezet en slingers van gekleurde lichtjes rondom de gracht! 't was krek een sprookje!

Uut Doornenburg, Angeren en Halderen waren de zangverenigingen gekomme en de harmonie uut Doornenburg en Bommel! Ze zonge allemaal same en da klonk butengewoon mooi daor ien de open lucht. Mar gellie had paoter Lohuis es motte heure! Hoe die mins sprak over het koningschap en over onze koningin Wilhelmina! 's Zondags 's aoves zien Betje en ik naor 't openluchtspel gewest, ok op de verlichte Kinkelenburg. Eerlik gezeid, 'n grote dunk ha'k ter nie van. "Da's niks veur Bommel", zei Hent 's aoves te veure

nog, "da's nog nooit gewest ien Bemmél en daorum gaon de minse d'r toch nie naor toe".

Mar Zondags-'s aoves ware alle ze honderd plaatse uutverkocht! Wa viel da butegewoon mee! Alle minse hebbe genote van 'n mooi stuk, best gespeuld en mit licht ien alle kleure belicht. Hent is ter de volgende aovond mit zien vrouw hingewest, umda wij 't zo mooi hadde gevonde. Alles was wer uutverkocht en nao afloop kwam Hent nog efkes aon: "Minse, minse," zeit Hent, "hoe hebbe ze 't veur mekaor gekrege, zo lang as 'k leef, he'k zoiets moois nog nie gezien."

's Maondags op de dag ware er feeste veur de kiendere. Die hebbe 'n beste dag gehad. De hele dag gin school, veul te snoepe, mooi kienderspeule mit veul prijze en 's middags poppekast, waar die grote minse ok mit plezier naor keke.

Diensdags sportdag veur de grote minse! Veur de derde keer het Stoffels de ronde van Bemmél gewonnen en de beker veur goed ien de wacht gesleupt. De Plak het ok veur de derde keer de beker gewonne. Ze kwame mit 'n stel zwaore jonges waar gin mins 't tege houwe kon, al ware ze uut Resse heel wat mans!

Heel Bemmél was op die sportdag uutgelope, da begriep je, mar da was ok veural um 't leste nummer, motorrenne op de grasbaon! Ja, ja da's ok wa neijs ien Bemmél! We hebbe tegenwoordig 'n motorclub die er zien mag! En mit de Koninginnefeeste gawe ze de erste wedstrijd ien Bemmél! "Ze lieke wel gek" zei Betje, "ongelukke komme d'r van". Helemaol ongeliek ha Betje nie, want ik veur mien vond 't ok nogal gevaorlik. Vijf en twintig keer moste ze de wei rond, en wie da 't gauwste dee, had de eerste prijs. Da was me 'n geknal jonges, en spannend da't was! Betje riep op 't lest al eve hard as ik "hup Jan Tap!" Af en toe viel d'r eentje ien de bocht van de motor, mar ongelukke zien d' r gelukkig toch nie gebeurd. Jan Tap uut Bemmél het de eerste prijs gekrege ien de klasse zwaore motore.

Alles bij mekaor jonges het Bemmél het gouwe feest van de Koningin gevierd, zoal ter nog nooit ien Bemmél 'n feest gevierd is. Da mo'k zegge, de Oranjevereniging ien Bemmél had 't netjes veur mekaor!

Nou is 't papier zowat vol jonges. Anders zou 'k nog wa vertelle over d'n opbouw van ons durp. De neije weg is klaor en de huuze op de Boswei zien ok al bewoond. Ien 't durp is Frans Derksen al haost onder de kap en Bart Appeldoorn krek zo en dan is Harrie Janssen ok aon 't bouwe en vanmiddag is de kerk aonbesteed. Da ien de gauwigheid. Volgende keer vertel 'k er meer van.

't Beste mit ollie jonges en veul complimente van GRAD-OME.

Weet je 't al?

Dat Hendrik Ebben een dodelijk ongeluk is overkomen. Toen hij van de markt uit Nijmegen kwam, reed hij in flinke draf door de Dorpsstraat. Bij Stoffels de timmerman is het paard geschrokken en reed de afweg af. Ebben viel van de wagen, kreeg vermoedelijk een trap van het paard, vervolgens reed de wagen over hem heen. Ebben is na bij Stoffels te zijn binnengedragen, een kwartier naderhand gestorven.

Dat de nieuwe verkeersweg door Bemmelen nagenoeg klaar is. Het kruispunt bij het Hoog moet nog worden gevloerd en dan is de weg gereed. (Jarenlang heeft deze weg niet de Herckenrathweg geheten maar de "Nije weg". (red)

Dat er in de Dorpsstraat druk wordt gebouwd. Harry Janssen is op de grond van Verweijen een flinke zaak aan het zetten, Frans Derksen is met de herbouw bezig. Daarnaast bouwt Bart Appeldoorn terwijl ook Spanbroek de kleermaker spoedig weer een eigen huis krijgt naast de schoenmaker.

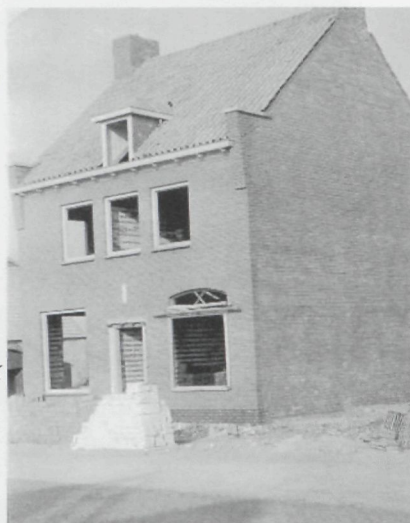
Dat Van Dinteren dezer dagen zijn nieuwe zaak aan de Dorpsstraat officieel heeft heropend. Het is een flink zakenpand met een mooie winkel.

Dat de E.K.V. te Ressen op 19 September de twee miljoen omzet is gepasseerd. Dit bedrag werd precies zes weken eerder bereikt dan vorig jaar. Wel een bewijs hoe groot de omzetten steeds zijn geweest.

Dat het koelhuis bij de E.K.V. spoedig in gebruik wordt genomen. Het is een pracht gebouw en geheel aan de moderne tijd aangepast.

Dat er weer een oogstdankdag is gehouden bij de Maria kapel op de Heuvel. Verschillende standsorganisaties hebben daar producten gebracht. Vele woonden deze plechtigheid bij. Naderhand was een feestbijeenkomst in de zaal Gademans.

Dat een zoontje van Hent Graven in de Dorpsstraat onder een auto kwam en zijn bovenbeen brak. Naar omstandigheden is dit geval gelukkig toch nog meegevallen.

De nieuwbouw van Van Dinteren, nog vóór het pand van het "Wapen van Bemmelen" er rechts tegenaan werd gebouwd.

Dat de J.B.T.B. alhier stappen heeft ondernomen om deze winter weer de tuinbouwcursus de organiseren.

Dat de Kajotters onlangs een bezoek hebben gebracht aan Hilversum en knap genoten hebben. De Hilversumse Kajotterij heeft een tegenbezoek gebracht, zijn naar de Districtsdag in Gendt geweest en hebben daar o.a. een voetbalwedstrijd gespeeld tegen de Betuwse Kajotters, de stadsmensen moesten het onderspit delven. Ze verloren met 3-2.

Dat de Plak definitief de beker heeft gewonnen met het touwtrekken tijdens de Oranjefeesten. In de finale moesten ze optornen tegen Ressen die er alles op gezet had de beker aan de Plak te ontfutselen. Het lukte niet. De Plak heeft bewezen de sterkste ploeg te bezitten.

Dat Th. Van Merwijk ook zijn nieuwe winkel heeft heropend. Het ziet er magnifiek uit. Zo langzamerhand krijgt de Dorpsstraat weer een prachtaanzicht.

Dat de zangvereniging Wilgrim op het te Doesburg gehouden concours in de 2de afdeling de eerste prijs heeft behaald met 314 punten.

En laten we daar nou een foto van hebben. Er zijn beslist een heleboel Bemmelingen op te herkennen.

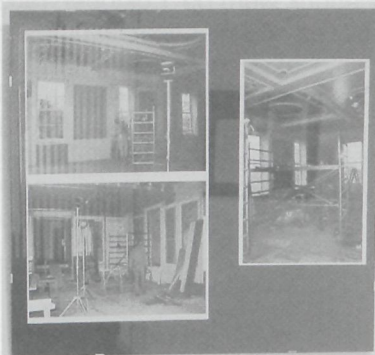

Tentoonstelling over De Kinkelenburg

Rene Haegens

Vorig jaar was het 60 jaar geleden dat De Kinkelenburg in gebruik werd genomen als gemeentehuis van Bemmelen. In het vorige kringblad maakten we daar al uitgebreide melding van.

Op verzoek van de gemeente Lingewaard richtte de Historische Kring Bemmelen in de publieke ruimte van het nieuwe gemeentekantoor over dit onderwerp een tentoonstelling in. De expositie die werd gehouden van 27 februari tot en met 27 april 2015, gaf door middel van foto's een indruk van de oude en de nieuwe Kinkelenburg.

Naar aanleiding van het artikel in het vorige kringblad *Geschiedenis van de post in Bemmeler kring* kregen we onderstaande aanvulling van Harrie Huisman met anekdotes over zijn opa Hendrik Huisman die gedurende meer dan 36 jaar postbode was in Bemmeler kring.

Postbode Hendrik Huisman

Harrie Huisman

Hendrikus Huisman werd op 19 mei 1878 geboren in Ubbergen. Op 27 oktober 1904 trouwde hij met Maria Mathijssen die werd geboren te Haalderen op 29 juli 1877.

Hendrik Huisman en Maria Mathijssen

Hendrik werd op 1 oktober 1903 aangesteld als postbode. Hij was toen 25 jaar en nog niet getrouwd. Maar wat belangrijk was: hij kon lezen en schrijven, wat een absolute voorwaarde was om postbode te worden.

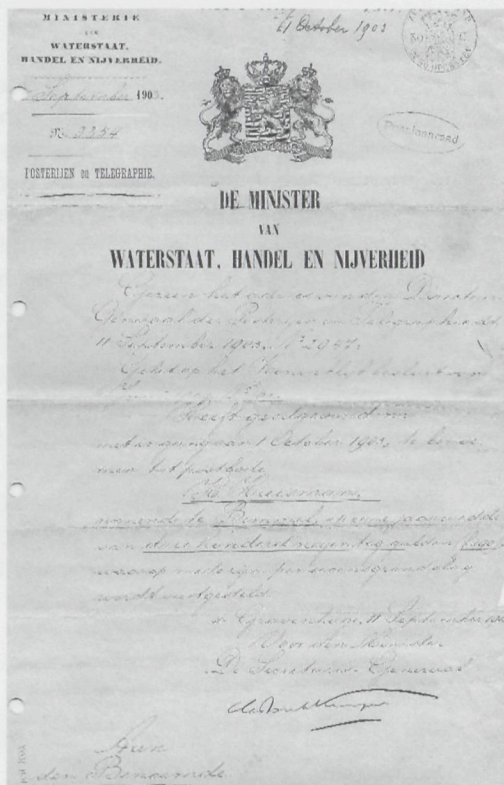
Dat zo'n benoeming in die tijd geen kleinigheid was, blijkt uit de aanstellingsbrief waarin de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, op advies van 'den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegraphie', deze aanstelling goedkeurt. Uit de brief blijkt verder dat Huisman een jaarwedde tegemoet kon zien van 390 gulden.

Het vak van postbode was in die jaren zeker niet gemakkelijk, want het betekende onder meer dat de mannen ook bij regen en sneeuw, over vaak slecht onderhouden wegen, hun pakketten moesten afleveren. Het verhaal gaat dat Hendrik elke week helemaal naar Bergerden moest lopen om bij een boerderij post te bezorgen voor een dienstmeid uit Bemmels die daar werkte voor dag en nacht. Zij kreeg wekelijks een brief van haar geliefde en Hendrik moest die afleveren. Vandaar dat Hendrik op een dag toen hij weer voor de deur stond, de dienstmeid een voorstel deed: 'Je kunt een gulden van mij krijgen als je de verkering uitmaakt.' Hoe het verder afliep, is onbekend.

Lange tijd woonde de familie Huisman in de huurwoning van Harrie Jansen, nabij het Vincentiusgebouw, op de hoek van de Flierenhofstraat waar later ook de familie Elemans woonde. In 1926 liet Hendrik een huis bouwen op A281 (huidig adres: de Plak 7), met de naam 'Licht Tevreden' op de gevel.

A281 "Licht Tevreden" de Plak 7

Als Hendrik later weer eens mopperend de smederij van Jan Francissen aan de Dorpsstraat binnenliep om post te bezorgen, zei de oude Jan: 'Huisman, wat loop je toch te mopperen. En je hebt nog wel licht tevreden op je huis staan!'

Bij dorpskapper Cees Klep was de vaste vraag: 'En Huisman, kun je nog goed slapen?' Het eveneens vaste antwoord luidde: 'Slapen, slapen? Daar kunnen ze me 's nachts voor wakker maken!'

Als Hendrik een brief had voor de hoofdmeester van de lagere jongens-school, ging hij eerst aan het hek van het schoolplein staan. Hij zei dan met geheimzinnige stem tegen een groep spelende jongens: 'Kom eens, kom eens hier. Ik heb een brief van de burgemeester voor de hoofdmeester.' De jongens verzamelden zich dan nieuwsgierig om hem heen en Huisman vertelde dan verder: 'In de brief staat dat jullie school wordt afgebroken.' Als daarop de hele groep juichend over het schoolplein rende, reed Hendrik glimlachend weg op zijn fiets.

Op 1 oktober 1928 herdacht Hendrik het 25-jarig ambtsjubileum met een groot familiefeest. Waarschijnlijk was het bij dit jubileum dat hij gedecoreerd werd met de Eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau in Brons.

Op 11 november 1939 kreeg hij na 36 dienstjaren eervol ontslag. Hendrik Huisman overleed op 22 juni 1960 op 82-jarige leeftijd in huize Licht Tevreden. Hij woonde op dat moment in bij Hendrik en Anneke Huisman-Boerboom.

Zijn zoon

H.J. Huisman zorgde voor het inleveren van de eremedaille, waarbij het woord 'koninklijk' wel even geoefend moest worden.

Aan de Kanselarij der
Nederlandsche Orde
te 's Gravenhagen

Op 22 juni 1960 is te Bemmelen huize van ondergetekende overleden; Hendrikus Huisman geboren 19 Mei 1878 te Nibbergen en gewoond hebbende te Bemmelen de plak. 7.

De overledene was gedecoreerd met de Eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau, in Brons In gevolge Koninklijk Besluit van 12 April 1923, N° 12, Zond ik u het Orde teken terug.

Honinklyk

Hoogachtende

H. J. Huisman
de plak 7.

Honinklyk

Bemmelen

Nassau

H. meusterdyk 22

61 - 20 jaar.

vanaf 11 Nov. 1939 gelykmeend

Dorpswandeling in Bemmelen.

Charles Derksen.

Ergens in het voorjaar van 2015 werd onze voorzitter, Gijs Bouwman, benaderd door de organisatie die ieder jaar het kindervakantiedorp organiseert. Zij hadden een jubileum te vieren en tevens hadden er enkele wisselingen in de bestuursfuncties plaatsgevonden. Zij wilden daar aandacht aan besteden en liefst in Bemmelen. Alle leden wonen weliswaar in Bemmelen maar ze komen niet allemaal uit ons dorp. Ze zouden wel wat van de Bemmelse historie willen weten. En wat doe je dan? Juist, je neemt contact op met de HKB.

Omdat Gijs wist dat ik bij het Gilde Nijmegen ook stadswandelingen verzorgd, was ik dus onmiddellijk "de pineut"! Bovendien was in onze kringen al eens eerder het idee geopperd om aan het publiek een dorpswandeling aan te bieden. Dit verzoek versnelde de uitvoering van ons voornemen.

Maar als je van de Bemmelse historie, in een wandeling iets wilt laten zien, dan ben je op foto's aangewezen. Want laten we eerlijk zijn: Wat bestaat er nog van vroeger? De Kinkelenburg, Brugdijk, Huize Bemmelen en twee kerken, maar bijna allemaal zo verbouwd en veranderd, dat ze eigenlijk historisch "weinig meer voorstellen!"

Ik heb dus een map met een vijftigtal foto's op A3 formaat samengesteld om die onderweg te tonen.

Op woensdag 11 maart hebben Gijs en ik die wandeling verzorgd. Het was in de vorm hap-stap. Hap werd door hen verzorgd en stap door ons. Omdat het voor ons ook een probeersel was, hadden we besloten onze stap gratis te doen. Als beloning mochten we aan hun hap deelnemen.

Gestart bij de Italiaan met een voorafje, werd gewandeld door de Dorpsstraat, dokter Poellstraat, Flierenhofstraat, Leemkuilselaan, Dorpsstraat, Marktplaats, waar bij Bloem het hoofdgerecht werd genuttigd. Daarna via de Dorpsstraat, Kinkelenburg - Brugdijk, van Ambestraat, Ponylaan, Loostraat naar het Wapen waar het toetje klaar stond en een drankje werd genuttigd. En gedurende de wandeling kwamen Gijs en ik er achter dat we wel twee uur kunnen vullen met zo'n Stap door de geschiedenis van Bemmelen. We hadden onderweg zelfs de route afgesneden. Eigenlijk hadden we willen doorlopen via de Molenwei naar het Oude Kerkhof, maar dat bleek te lang te duren.

De reacties waren positief. Ook zij hadden niet gedacht dat er over Bemmelen zo veel te vertellen was.

Een vervolg?

We gaan nu intern bekijken of we er een standaardwandeling van kunnen maken die we via de site op bestelling kunnen aanbieden. Maar er komt ook al een wandeling langs de panelen. Daarover later meer. We houden u op de hoogte.

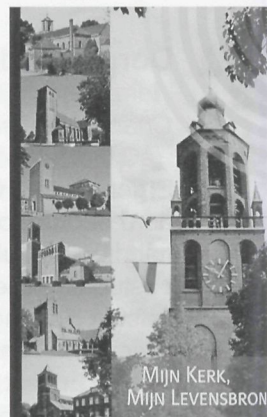
Nieuwe boeken

Mijn kerk, mijn levensbron

In januari 2015 werden binnen parochie de Levensbron, vijf van de zeven rooms-katholieke kerken aan de eredienst onttrokken. Het gaat om de kerken in Huissen, Doornenburg, Bemmeler, Angeren en Gendt. Alleen de OLV Tenhemelopneming in Huissen-stad en de OLV van Zeven Smarten in Haalderen blijven open.

Voor de inwoners uit dit gebied betekent dit een grote verandering. In dit zeer rijk geïllustreerde boek worden de kerken in woord en beeld (met prachtige foto's) beschreven. Het boek is samengesteld door Michel Bongers, maar tientallen mensen en organisaties hebben bijgedragen aan de teksten en foto's.

Prijs: € 17.50 ISBN: 9789079594085

Saluut aan de 'duizendjarige' eik bij de Doornenburg

Denis A.G.J. Schils is oud-voorzitter van de Stichting tot Behoud van de Doornenburg. In dit boek beschrijft hij met veel enthousiasme de "Duizendjarige Eik" bij kasteel De Doornenburg.

De boom is misschien niet echt 1000 jaar oud, maar de intrigerende vraag naar de werkelijke leeftijd heeft hem doen besluiten de historie van de boom te analyseren. In dit boek vertelt hij over het verleden van de boom en over vermeldingen in oude verhalen en artikelen.

Daarnaast maakt hij een uitstapje naar de concurrentie van de oude eik in Nederland en daarbuiten.

Tot het eind toe blijft het spannend: Hoe oud is de boom nu werkelijk?

Prijs € 9,50. ISBN: 9789081388405

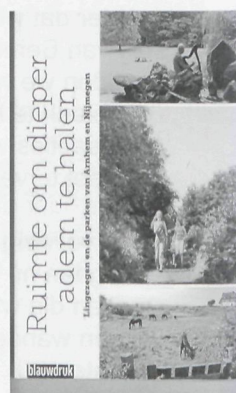

Ruimt om dieper adem te halen

'Ruimte om dieper adem te halen' gaat over Park Lingezegen, de grote groene ruimte tussen Arnhem en Nijmegen. Dit boek brengt de stadsparken in beeld zoals Sonsbeek, de Goffert en Park Presikhaaf, maar ook de natuurschone parken van Meinerswijk, de Millingerwaard en de Ooijpolder en gaat in op de toekomstige ontwikkelingen van het Park Lingezegen.

Het boek bevat veel tekeningen en foto's, ook historische foto's.

Prijs: € 24,90. ISBN: 9789075271737

De bevrijding in beeld

Joost Rosendaal schreef al eerder over de oorlog in het gebied rond Arnhem en Nijmegen. Dit boek, de bevrijding in beeld, laat de opmars zien van de geallieerden, vanaf de bevrijding van Zuidoost-Nederland tot aan de oversteek van de Rijn rond en in Arnhem. Het boek bevat vele foto's en belicht de gevolgen van de oorlog voor de inwoners van het gebied rond Nijmegen en Arnhem.

'De bevrijding in beeld' is een prachtig fotoboek voor iedereen met interesse in de Tweede Wereldoorlog.

Prijs: € 29,95. ISBN: 9789081450003

Nederlands grote rivieren

(Drie eeuwen strijd tegen overstromingen) Driehonderd jaar geleden waren de grote rivieren breed en ondiep met zandbanken en platen. Ze bevroren regelmatig en er ontstonden ijsdammen. Iedere paar jaar braken de dijken.

Om de rivieren beter te controleren en overstromingen tegen te gaan, moest er flink worden ingegrepen in het landschap. Maar over de manier waarop dat moest gebeuren, verschilden men nogal eens van mening.

In 'Nederlands grote rivieren' schrijft Ton Burgers, verduidelijkt met (historische) kaarten en ander beeldmateriaal, hoe de situatie door de tijd heen veranderd is. Van het graven van het Pannerdensch Kanaal rond 1700 tot de moderne aanpak: Ruimte voor de Rivier.

Prijs: € 49,95 (tot 15 mei € 39,95), 352 blz.

Onthulling luisterplek Ressen

René Haegens

Op 16 maart is bij Landwinkel De Woerdt in Ressen officieel een luisterplek van de Liberation Route Europe in gebruik genomen.

Deze route volgt het pad dat de geallieerden in 1944 en 1945 namen tijdens de bevrijding van Europa. Het loopt van Zuid-Engeland, via Normandië, de Ardennen, Noord-Brabant, Arnhem-Nijmegen, Limburg en het Huertgenwald richting Berlijn. De route gaat verder naar het Poolse Gdansk, waar bijna twee generaties later een democratische revolutie op gang kwam om de scheiding van Europa op te heffen.

In Nederland staan op bijna 150 locaties veldkeien en audiozuilen, de zogenaamde luisterplekken. Op iedere luisterplek is een hoorspel te beluisteren over indrukwekkende gebeurtenissen tijdens de laatste oorlogsjaren. De verhalen zijn gratis te downloaden vanaf www.liberationroute.nl of te beluisteren via 0900-5423728.

Wethouder Theo Janssen (links vooraan) onthulde de luisterplek door grote fruitkisten van de veldkei te halen. Hij kreeg daarbij hulp van Wessel van Olst (Landwinkel De Woerdt), Hanneline Oosting (Regionaal Bureau voor Toerisme KAN), en onze voorzitter Gijs Bouwman.

De nieuwe luisterplek bij Landwinkel De Woerd in Ressen vertelt het verhaal van de Betuwe als voedselschuur. Na het mislukken van Operatie Market Garden in september 1944 kreeg de Betuwe het zwaar. Dorpen als Oosterhout, Ressen en Bemmelen lagen maandenlang in de frontlinie. Ouderen, vrouwen en kinderen moesten evacueren. De achterblijvende mannen (op het "Manneneiland") probeerden plundering te voorkomen en zorgden voor de vaak loslopende veestapel en de oogst.

Waar op het Manneneiland geen gebrek aan was? Aardappels en appels. En wat maak je daarvan? Juist, hete bliksem. Dat werd hier door "De Woerd" ook geserveerd. En zo te zien smaakte het wonderwel goed.

Een verwijsbord werd door Wessel van Olst van Landwinkel "De Woerd" onthuld.

Wortels Pax Christi lagen in Bommel

De wortels van de katholieke vredesbeweging Pax Christi Nederland (inmiddels samen met het Interkerkelijk Vredesberaad gefuseerd tot PAX) lagen in Bommel. Dat blijkt uit de studie *Mensen van goede wil*. Een geschiedenis van de katholieke vredesbeweging Pax Christi, 1948-2013 van de hand van historicus en Bommelaar Maarten van den Bos.

De oprichting van de Nederlandse sectie van de internationale katholieke vredesbeweging Pax Christi had plaats in Utrecht op 5 mei 1948. In de wachtkamer derde klasse van het Centraal Station kwamen acht mensen bijeen die een Nederlandse sectie van Pax Christi wilden oprichten. Om een veelheid van redenen kwam het initiatief echter moeizaam van de grond. Er werd een reis georganiseerd naar het Franse Lourdes, waar de beweging juni 1949 een internationaal congres organiseerde. Desondanks moesten de betrokkenen tijdens een bijeenkomst in Den Haag in september 1949 concluderen dat zij geen toekomst zagen in de Nederlandse sectie.

Een van de aanwezigen te Den Haag was Jeanne Wesselink-Steenhof uit Bommel. Afkomstig uit een vooraanstaande Bommelse familie, bekend van machinefabriek De Remise aan de Karstraat, had zij deelgenomen aan de reis naar Lourdes. Geïnspireerd door wat zij daar had meegemaakt besloot zij dat 'de Pax' voor Nederland behouden moest blijven. Samen met studenten aan de Nijmeegse universiteit organiseerde zij eind november 1949 een adventstocht door de straten van Nijmegen. Uit deze groep organisatoren kwam uiteindelijk een nieuwe nationale sectie van Pax Christi voort die tot op de dag van vandaag bestaat.

De beweging zou uiteindelijk uitgroeien tot een van de meest beeldbepalende sociale bewegingen van naoorlogs Nederland, vooral bekend als medeorganisator van het grootschalige protest tegen de plaatsing van zogenoemde kruisraketten in Nederland in de jaren tachtig.

De Bommelse club van Pax Christi, mei 1953.

Historische Kring Bemmell

Secretariaat: W.J.F.G. Bouwman Postbus 219, 6680 AE Bemmell
secretaris@historischekringbemmell.nl
Bankrekening: Rabobank Bemmell NL39RABO 010 57 26 443
Internetadres: <http://www.historischekringbemmell.nl>
Kringlocatie: De Kinkel - 1e verdieping, Van Ambestraat 1 Bemmell
Openingstijden: Dinsdag van 10.00 - 12.00 en 20.00 - 22.00 uur.

Bestuur:

Voorzitter: G.Th. Bouwman Brouwerslaan 13, 6681 EB Bemmell
0481-462709 voorzitter@historischekringbemmell.nl

Secretaris: W.J.F.G. Bouwman Brouwerslaan 23, 6681 EB Bemmell
0481-463994 secretaris@historischekringbemmell.nl

Penn.meester: A.J.G. van Rossum Sandershof 6, 6681 BT Bemmell
0481-461856 penningmeester@historischekringbemmell.nl

Bestuurslid: Th.F.M. Peren Gildemeestersplein 86, 6826 LN Arnhem
026-3612990

Bestuurslid: B.Th. van Orsouw Meander 119, 6681 TC Bemmell
0481-462705 bvorsouw@hotmail.com

Redactie:

De redactie wordt gevormd door:

René Haegens, Maria Loonen en Charles Derksen.

Kopij en andere berichten kunnen worden ingeleverd bij hen via:

r.haegens1@chello.nl / maria.loonen@planet.nl / c.derksen37@chello.nl

Lidmaatschap Historische Kring Bemmell.

Deze uitgave wordt gratis verspreid onder de leden van de kring.

Aanmelding voor een lidmaatschap kan geschieden bij het secretariaat.

De contributie bedraagt 17,50. per jaar;

tweede en volgende gezinsleden betalen 5,=.

Cadeaubonnen waarmee u familie, vrienden of bekenden een lidmaatschap van een jaar kunt schenken, zijn verkrijgbaar bij de secretaris.

THE FIRST PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE SECOND PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE THIRD PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE FOURTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE FIFTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE SIXTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE SEVENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE EIGHTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE NINTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE TENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE ELEVENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE TWELFTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE THIRTEENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE FOURTEENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE FIFTEENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE SIXTEENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE SEVENTEENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE

THE EIGHTEENTH PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE